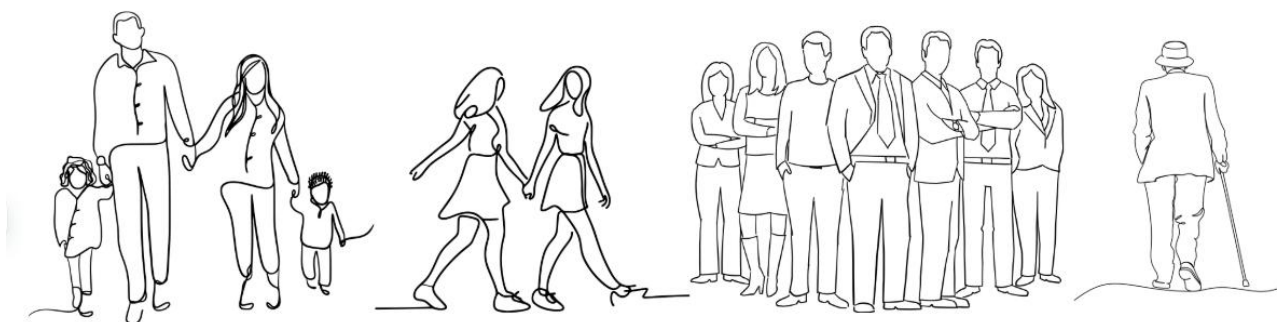

LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS JA -SUUNNITELMA 2025-2029

VESANTO

#SYDÄNMAA

Sisällys

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021–2025.....	3
Johdanto.....	3
1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi.....	4
1.1. Talous ja elinvoima.....	4
1.3. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet	5
1.4. Nuoret ja nuoret aikuiset.....	7
1.5. Työikäiset	8
1.6. Ikäihmiset.....	8
1.7. Kaikki väestöryhmät.....	9
2. Terveystiedon aktiivisuus (TEAvisari)	10
3. Hyvinvoiva Vesanto – yhteisön voima	14
3.1. Yhteisöllisyys ja osallisuus.....	14
3.2. Rakennettu ympäristö – toimivaa arkea ja viihtyisyyttä	15
3.3. Vesannon Latu ry – luontoliikuntaa ja yhteisöllistä hyvinvointia	15
3.4. HyVe ry – uutta elinvoimaa Vesannolle.....	16
3.5. Yrittäjien panos kuntalaisten hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen	17
3.6. Vesannon Urheilijat ry – liikunnan iloa ja yhteisöllisyyttä vapaaehtoisvoimin	17
3.7. Eläkeliiton Vesannon yhdistys – ikäihmisten arjen rikastuttaja ja yhteisön tukipilari	18
3.8. Vesannon Karjalaiset ry – kulttuuriperinnöstä yhteisöllisyyden rakentajaksi.....	19
3.9. Niiniveden nuorisoseura – kylän sydän ja yhteisöllisyyden vahvistaja	19
3.10. Niiniveden seurakunta - arjen kohtaamisia ja hyvinvoinnin tukemista.....	20
3.11. Yhteinen tavoite – hyvinvoiva Vesanto.....	21
4. Edellisen valtuustokauden painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi	22
4. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	28
OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025 - 2029	32
5. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset	32
6. Hyvinvointisuunnitelma 2025–2029	33
OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY.....	37
7. Suunnitelman laatijat.....	37
8. Suunnitelman hyväksyminen	37

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021–2025

Johdanto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on Vesannon kunnassa keskeinen osa strategista johtamista ja kuntalaisten arjen tukemista. Tämä asiakirja sisältää kaksi osaa: 1. osa kuvaa hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyötä paitsi tilastotiedon mutta myös oman toiminnan kuvauksen kautta valtuustokauden 2021–2025 ajalta. Tämä arviointi toimii kunnanvaltuustolle sekä muille päättäjille työkaluna arvioida, suunnitella ja kehittää hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä. Kertomus perustuu kuntalain (410/2015) ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021) velvoitteisiin, joiden mukaan kunnan tulee seurata ja raportoida kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa sekä edistämistoimia valtuustokausittain.

Asiakirjan 2. osassa asetetaan laajemmat tavoitteet valtuustokaudelle 2025–2029. Näitä laajoja tavoitteita arvioidaan sekä tarkennetaan vuosittain. Tämä hyvinvointisuunnitelma sisältää myös lakisääteiset lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman. Näiden osioiden tarkoituksena on varmistaa, että eri ikäryhmien tarpeet tunnustetaan ja huomioidaan kunnan toiminnassa, palveluissa ja päätöksenteossa. Suunnitelmat tukevat ikäryhmäkohtaista hyvinvoinnin edistämistä ja toimivat osana kunnan kokonaisvaltaista hyvinvointityötä.

Vesanto on pieni, mutta elinvoimainen kunta, jossa yhteisöllisyys, luonnonläheisyys ja paikalliset palvelut muodostavat hyvinvoinnin perustan. Valtuustokauden aikana kunta on kohdannut sekä valtakunnallisia että paikallisia muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet kuntalaisten hyvinvointiin. Näitä ovat olleet muun muassa sosiaali- ja terveystalouden siirtyminen hyvinvointialueelle, koronapandemian jälkivaikutukset sekä alueelliset taloudelliset ja demografiset haasteet.

Kertomuksen laatimisessa on hyödynnetty monialaista yhteistyötä, johon ovat osallistuneet kunnan eri toimialat, hyvinvoinnin asiantuntijat, järjestöt ja asukkaat. Työtä on ohjannut [täydennä: hyvinvointityöryhmän nimi tai vastuuhenkilöt], ja prosessissa on hyödynnetty ajankohtaista tilasto- ja tutkimustietoa, kuntalaisten kokemuksia sekä paikallisia selvityksiä.

Kertomus sisältää analyysin Vesannon väestön hyvinvoinnin tilasta, keskeisistä haasteista ja vahvuuksista, sekä arvioinnin valtuustokauden aikana toteutetuista toimenpiteistä. Lisäksi se esittää suosituksia ja kehittämiskohteita tulevalle kaudelle. Kertomus tukee kunnan ja hyvinvointialueen välistä yhdyspintatyötä sekä toimii pohjana kunnan strategiselle suunnittelulle ja resurssien kohdentamiselle. Tavoitteena on, että hyvinvointikertomus ei ole vain raportti menneestä, vaan aktiivinen väline, joka ohjaa Vesantoa kohti entistä osallistavampaa, terveempää ja hyvinvoivempaa tulevaisuutta.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Tässä luvussa kuvataan Vesannon kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tilaa indikaattoritiedon sekä muun ajantasaisen tiedon perusteella. Tarkastelu perustuu sekä kansallisiin että paikallisiin tietolähteisiin, ja sen tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva kuntalaisten hyvinvoinnin vahvuuksista ja kehittämiskohteista.

Indikaattoritiedon vertailukunniksi on valittu Tervo, Keitele, Kuhmoinen ja Kinnula, jotka ovat väestörakenteeltaan ja toimintaympäristöltään Vesantoa vastaavia kuntia. Lisäksi vertailutietona on hyödynnetty Pohjois-Savon maakunnallista tasoa, joka antaa laajemman näkökulman alueellisiin eroihin ja hyvinvoinnin kehityssuuntiin. Indikaattorikuvaajat *liitteessä 1*. Indikaattoritietoa on täydennetty laadullisella tiedolla, jota on saatu kunnan eri toimialoilta, järjestöiltä ja yhdistyksiltä sekä kuntalaisilta. Tämä osio tekee näkyväksi konkreettisemmin tehdyn työn sekä erityisesti yhteistyön voiman, mitä hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyö parhaimmillaan on.

1.1. Talous ja elinvoima

Vesannon kunnan talous ja elinvoima ovat olleet vuosina 2021–2025 monien rakenteellisten muutosten keskellä. Väestökehitys, palvelurakenteen uudistukset sekä kuntatalouden yleinen kiristyminen ovat vaikuttaneet kunnan tulopohjaan ja elinvoiman edellytyksiin.

Valtuustokauden 2021–2025 aikana Vesannon kunnan väestömäärä on ollut laskeva, mikä mukailee tilannetta vertailukuntiin nähden. Myös asuntokuntien määrä on vähentynyt. Yhden hengen asuntokuntia Vesannolla on vertailukuntiin nähden toiseksi eniten, lähes puolet kaikista asuntokunnista. Lapsiperheiden osuus on laskusuunnassa (21,7 % kaikista perheistä) ja luku on vertailukuntiin ja -alueeseen nähden matalin.

Alle kouluikäisten osuus koko kunnan väestöstä on pysynyt tasaisena ollen 2,9 %. 75–85-vuotiaiden osuus koko kunnan väestöstä oli valtuustokauden ajan tasaisesti nousussa, ja vuonna 2024 prosentuaalinen määrä koko väestöstä oli vertailukuntiin nähden toiseksi korkein (16,3 %). Korkea ikäihmistien määrä väestössä näkyy suoraan demografisessa huoltosuhteessa, joka oli vuonna 2024 Vesannolla 108,4. Luku on vertailukuntiin nähden matalin, mutta silti reilusti Pohjois-Savon keskiarvoa (69,4) korkeampi. Luku kuvastaakin nimensä mukaisesti väestöllistä huoltosuhdetta – mitä enemmän kunnassa on lapsia ja/tai eläkeläisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on.

Vaikka väkiluku on laskenut koko valtuustokauden ajan, myönteistä kehitystä on se, että kuntien välinen nettomuutto on puolestaan ollut noususuuntainen. Vuonna 2024 Vesannon kunnan nettomuutto oli vertailukuntiin ja -alueeseen nähden ainoana plussalla. Valtuustokauden aikana myös muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien osuus väestömäärästä kasvoi (31,9/1000 asukasta), ja vertailukuntiin nähden luku on toiseksi suurin. Ulkomaalaisten kansalaisten osuus koko kunnan väestöstä oli 2,9 %.

Työllisten osuus koko kunnan väestöstä on ollut valtuustokauden ajan hienoisessa laskussa. Työttömien osuus koko kunnan työvoimasta oli valtuustokauden aikana noussut, vuonna 2024 yhteensä 10,8 %. Pitkäaikaistyöttömien osuus vuonna 2024 oli 3 % koko työvoimasta, mikä on vertailukuntiin nähden matalin arvo. Pitkäaikaista toimeentulotukea saavien aikuisten määrä on valtuustokauden aikana ollut laskusuuntainen.

Kunnan asukkaiden äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa on laskusuuntainen ja vertailukuntiin nähden vähäisintä. Vuoden 2025 kuntavaaleissa ainoastaan koko Pohjois-Savon äänestäneiden keskiarvo (51 %) jää matalammaksi kuin Vesannolla (53,3 %).

Kunnan yleinen pienituloisuusaste on sen sijaan noussut tasaisestikoko valtuustokauden ajan ja on vertailukuntiin ja -alueeseen nähden kaikista korkein (18,8 %). Tämä luku kuvaa sitä, kuinka suuri osa alueen väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Gini -kerroin, joka puolestaan kuvaa tuloeroja, on Vesannolla vertailukuntiin nähden toiseksi suurin (24,9). Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisempaa tulonjako on. Työttömyys ja työllisyys ovat keskeisimpiä tuloeroihin vaikuttavia tekijöitä.

1.2. HYTE-kerroin

Kuntien rahoitukseen vaikuttava HYTE-kerroin on valtion taloudellinen kannuste kunnille ja hyvinvointialueille. Kerroin sisältää prosessi (nykytila)- ja tulos(muutos)indikaattoreita, joiden perusteella kunnat saavat yleiskatteellista lisärahoitusta tekemästään vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyöstä. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

Vuonna 2024 Vesannon prosessi-indikaattorien keskiarvo oli 73, mikä oli vertailukuntiin nähden suurin. Valtuustokauden aikana on tapahtunut positiivista muutosta. Myös tulosindikaattorien keskiarvossa on tapahtunut muutosta ylöspäin, vuonna 2024 tulosindikaattoreiden keskiarvo oli 58. Vain Kinnulassa päästiin vertailukunnista parempaan tulokseen. Vuonna 2024 Vesannon kunnan HYTE-kerroin oli 66, mikä tarkoittaa valtion lisärahoitusta yhteensä 20,30 €/asukas.

1.3. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

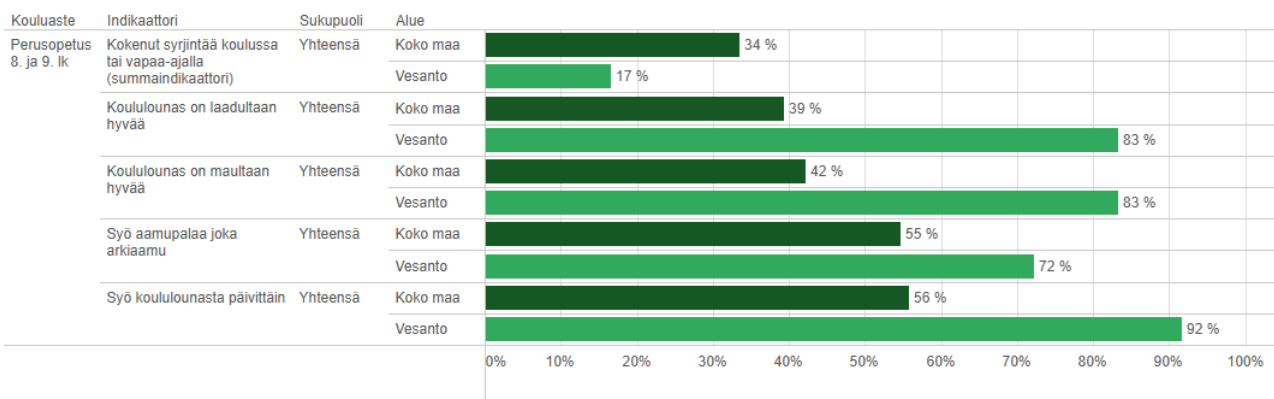
Lastenneuvolapalvelut ovat toteutuneet Vesannolla hyvin, neuvolakäyntimäärien ollessa keskitasoa vertailukuntiin/alueisiin nähden. Lastenneuvolakäynneissä tapahtui kuitenkin selkeä lasku vuoden 2023 aikana, kun palvelut siirtyivät hyvinvointialueelle. Tämä voi kuvata palveluiden saatavuuden heikkenemistä. Sen sijaan kouluterveydenhuollon käyntimäärät ovat kasvaneet tasaisesti vuodesta 2022 vuoteen 2024. Vertailukuntiin ja -alueeseen nähden Vesannon käyntimäärät ovat keskimääräistä suuremmat, mikä voi kuvata toisaalta palveluiden suurempaa tarvetta, mutta toisaalta se voi olla myös merkki siitä, että palveluita on kyetty resursoimaan hyvin alueelle.

Lastensuojeluilmoitusten määrä on ollut valtuustokaudella laskusuuntainen. Vesantolaisista lapsista tai nuorista vuonna 2022 lastensuojeluilmoituksia on kirjattu 45 ja vastaavasti 2025 niitä oli kirjattu 43. Lastensuojelun avohuollon asiakkuudet ovat kuitenkin nousussa. Luku on vertailukuntiin/alueisiin nähden suurin (7,3 % vastaavan ikäisestä väestöstä).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kerää joka toinen vuosi seurantatietoa lasten ja nuorten kokemuksista terveydestä, hyvinvoinnista, koulunkäynnistä ja opiskelusta sekä elintavoista. Vuonna 2025 perusopetuksen 8. – ja 9-luokkien oppilaiden osalta vahvuutena (kuvio 1) koko maan tulokseen verrattuna näyttöä erityisesti terveelliset elintavat. Suurin osa oppilaista syö koululounaan päivittäin ja kokee että tarjottu lounas on laadultaan ja maultaan hyvää.

Vahvuudet suhteessa koko maan tulokseen, 2025

Alueen viisi positiivisinta tulosta suhteessa koko maan tulokseen.

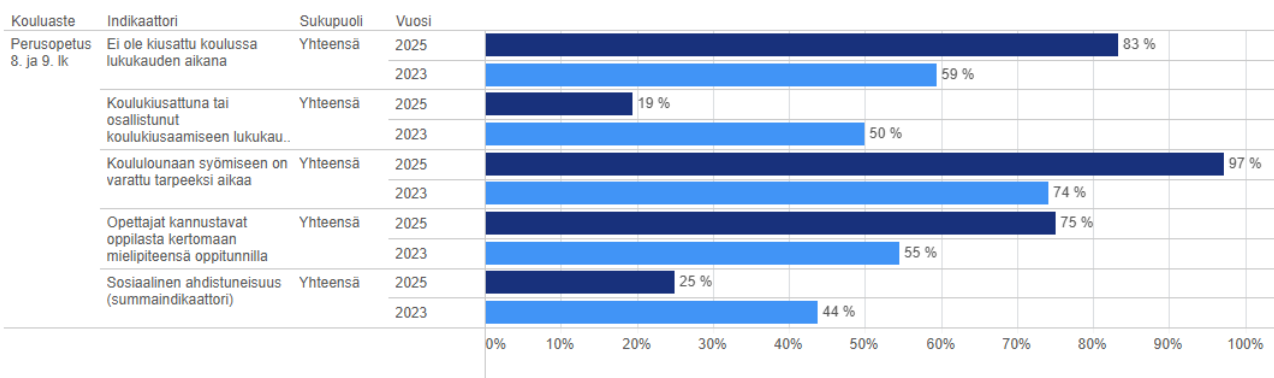

Kuvio 1. Vahvuudet suhteessa koko maan tulokseen

Valtuustokauden aikana on tapahtunut myönteistä muutosta (kuvio 2) edelliseen tiedonkeruuseen erityisesti kiusaamisen suhteen. Uusin tulos näyttää, että oppilaat ovat kohdanneet entistä vähemmän kiusatuksi koulussa. Myös sosiaalinen ahdistuneisuus on vähentynyt.

Myönteinen muutos suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen, Vesanto

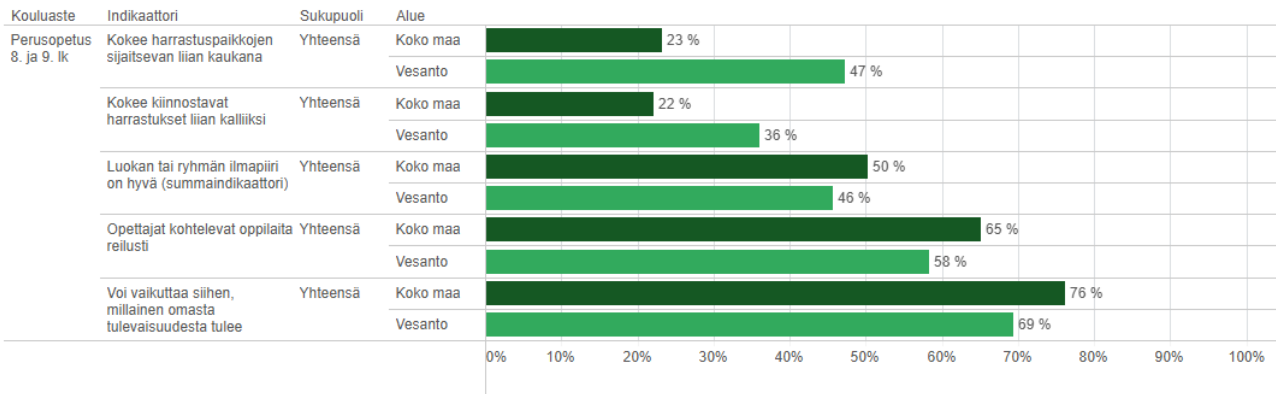
Alueen viisi positiivisinta tulosta suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen.

Kuvio 2. Myönteinen muutos edelliseen tiedonkeruuseen

Kehityskohteeksi (kuvio 3) perusopetuksen 8. - ja 9. -luokkalaisten kyselyn osalta nousevat erityisesti harrastusten puute. Lähes puolet kyselyyn vastanneista kokivat, että harrastuspaikat ovat liian kaukana. Yli kolmasosa vastanneista myös kokee, että itseä kiinnostavat harrastukset ovat liian kalliita. Nämä nousevat esiin myös huolestuttavana muutoksena (kuvio 4) edelliseen tiedonkeruuseen nähden.

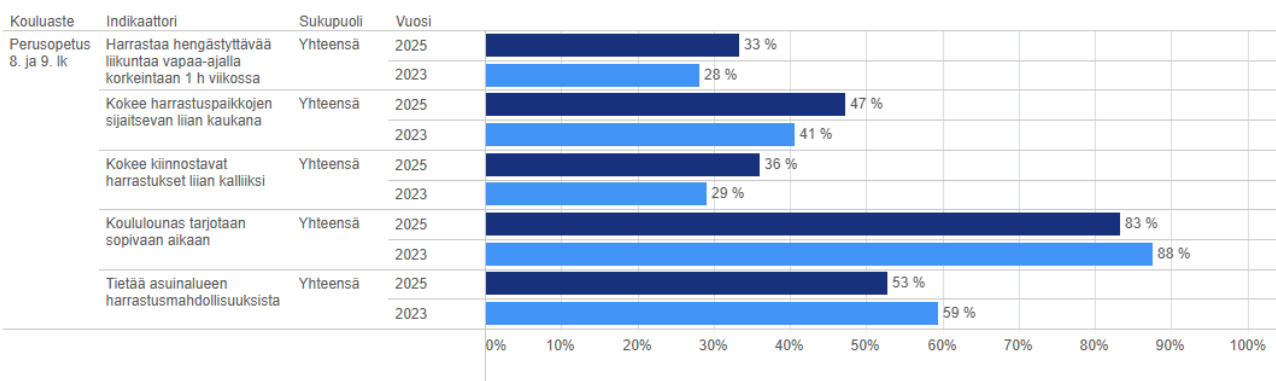
Kehityskohteet suhteessa koko maan tulokseen, 2025
Alueen viisi negatiivisinta tulosta suhteessa koko maan tulokseen.

Kuvio 3. Kehityskohteet suhteessa koko maan tulokseen

Huolestuttavaa muutosta aiempaan on myös se, että vain alle puolet kyselyyn vastanneista koki, että luokan tai ryhmän ilmapiiri on hyvä, mikä jää koko maan keskiarvosta. Myös nuorten minäpystyvyyden tunne sekä usko vaikuttaa omaan tulevaisuuteen on heikompi verrattuna koko maan keskiarvoon.

Huolestuttava muutos suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen, Vesanto
Alueen viisi negatiivisinta tulosta suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen.

Kuvio 4. Huolestuttava muutos suhteessa edelliseen tiedonkeruuseen

1.4. Nuoret ja nuoret aikuiset

Nuorille (16–19-vuotiaat) tarkoitetun kuntoutusrahan määrä verrattuna 1000 vastaavan ikäiseen on ollut Vesannolla valtuustokauden aikana laskusuunnassa, mutta silti koko Pohjois-Savoon verrattuna korkeampi. Kelan maksamaa kuntoutusrahaa voi saada tilanteissa, joissa työ- tai opiskelukyky on tilapäisesti heikentynyt. Sen sijaan erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen nuorten (16–24-

vuotiaat) prosentuaalinen osuus (5,7) vastaavan ikäisestä väestöstä on hieman noussut verrattuna vuoteen 2023. Luku on silti vertailukuntiin nähden matalin.

Nuorisotyöttömien osuus on vertailukuntiin nähden matalin (10,6 % 18–24-vuotiaasta työvoimasta). Valtuustokauden alusta verrattuna muutos on parempaan suuntaan. Myös toimeentulotuen saajien osuus tässä ikäryhmässä on laskusuuntainen (vuonna 2024 vastaavan ikäisestä väestöstä 14,5 %) ja vertailukuntiin nähden toiseksi pienin. Ainoastaan Keiteleellä luku oli pienempi.

1.5. Työikäiset

Vesannolla tuki- ja liikuntaelinten sekä sidekudossairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus (3,9 % koko 16–54 -vuotiaiden väestöstä) on suurin vertailukuntiin/-alueeseen nähden. Myös mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien kuntalaisten osuus on suuri (8 %), ja jatkuvassa noususuunnassa.

Myös sairauspäivärahaa mielenterveysperusteisesti saavien luku on suuri, mutta hienoisessa laskusuunnassa (48,7 vuonna 2022 -> 47,4 vuonna 2024 / 1000 vastaavan ikäisestä väestöstä). Myös muista syistä sairauspäivärahaa saavien osuus on laskussa (256,1 -> 148,9 / 1000 vastaavan ikäisestä väestöstä). Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden osuus (14,9% vastaavan ikäisestä väestöstä) on vertailukuntiin ja -alueeseen nähden kaikista suurin.

Perusterveydenhuollon lääkärikäyntien määrä sijoittuu Vesannolla vertailukuntiin/-alueeseen nähden keskitasolle. Lääkärikäyntien määrässä tapahtuu selkeä lasku vuodesta 2022 vuoteen 2023, jolloin terveydenhuollon palveluiden järjestämismvastuu siirtyi hyvinvointialueelle. Laskusuuntainen käyntimäärä ei välttämättä selity pienemmällä tarpeella, vaan voi kertoa myös huonommasta saatavuudesta.

1.6. Ikäihmiset

Ikääntyneiden, yli 65-vuotiaiden ikäryhmässä näkyy perusterveydenhuollon lääkärikäyntien väheneminen. Käyntimäärät ovat laskussa ja tällä hetkellä toiseksi pienimmät vertailussa muihin. Ainoastaan koko Pohjois-Savon alueella käyntimäärät ovat vielä pienemmät kuin Vesannolla.

Eryiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen määrä on vertailukuntiin/ -alueisiin nähden toiseksi suurin. Yli 65 -vuotiaiden täyttä kansaneläkettä saavien määrä on keskimääräistä vertailukuntiin/-alueisiin verrattuna ollen 2,2 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Täyden kansaneläkkeen saajia ovat henkilöt, joilla on vähän tai ei lainkaan ansioeläkkeitä. Indikaattori osoittaa eläkeikäisessä väestön pienituloisuutta.

Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden osuus Vesannolla vastaavan ikäisestä väestöstä on keskimääräinen (92,9 % vastaavan ikäisestä väestöstä). Myös yksinasuvien ikäihmisten osuus on vertailukuntiin/-alueeseen nähden keskimääräistä (44,4 % vastaavan ikäisestä väestöstä).

Omaishoidon tuen piirissä olevien ikäihmisten määrä on laskusuuntainen ollen matalin kaikkiin vertailukuntiin nähden. Iäkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen määrä on keskimääräinen verrattuna vertailukuntiin/-alueeseen, 6,9 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Luku on kuitenkin noususuunnassa.

1.7. Kaikki väestöryhmät

Koko väestöryhmän osalta huolestuttavaa on se, että Vesannolla sekä mielenterveysindeksi (150,2) että tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi (165,3) ovat verrattain korkeita. Vaikka molemmissa on tapahtunut laskua valtuustokauden aikana, ovat ne silti vertailukuntiin ja -alueeseen nähden kaikista korkeimmat. Nämä indikaattorit ilmaisevat vakavien mielenterveyteen liittyvien sairauksien ja tilojen sekä tuki- ja liikuntaelinten (TULE) sairauksien yleisyyttä alueen väestössä suhteessa koko maan tasoon.

Perusterveydenhuollon lääkärikäyntien määrä on ollut valtuustokauden ajan laskusuuntainen ja keskimääräistä vertailukuntiin nähden. Sen sijaan perusterveydenhuollon hoitopäivien lukumäärä on ollut kasvusuunnassa, mikä kuvaa ikäänntyvän väestön hoidon tarvetta. Vuodeosastohoidon hoitajaksojen määrä on laskusuunnassa ja vertailukuntiin nähden matalin. Tämä kertoo siitä, että yhä useampi tarvitsee vuodeosastohoitoa, mutta hoitajaksojen pituus on lyhentynyt. Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit ovat pienen nousun jälkeen laskusuunnassa ja keskimääräisiä vertailukuntiin nähden.

Aikuisten mielenterveyden avohoitokäyntien määrä matalampi (563,2 käyntiä / tuhatta 18 vuotta täyttäneeltä kohti) kuin Pohjois-Savon keskiarvo, mutta silti suurempi kuin verrokkikunnissa Kinnulaa lukuun ottamatta. Nämä tilastot kertovat sen, että Pohjois-Savossa erityisesti mielenterveyden ongelmissa ja päihteiden käytössä on hälyttävän iso ero muuhun maahan verrattuna.

THL:n sairastavuusindeksi (taulukko 1) ilmaisee miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (=100). Vesannolla luku oli viimeisimmän tilastoidun tiedon osalta (2023) 126,3, joka on vertailukuntiin nähden korkein.

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023
Pohjois-Savon hyvinvointialue	yhhteensä	117,7	117,8	116,9
Keitele		123,5	121,3	117,9
Kinnula		114,3	105,0	114,0
Kuhmoinen		93,5	96,8	99,3
Tervo		131,6	122,1	116,3
Vesanto		125,7	131,8	126,3

Taulukko 1 Sairastavuusindeksi 2021-2023 THL, Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi

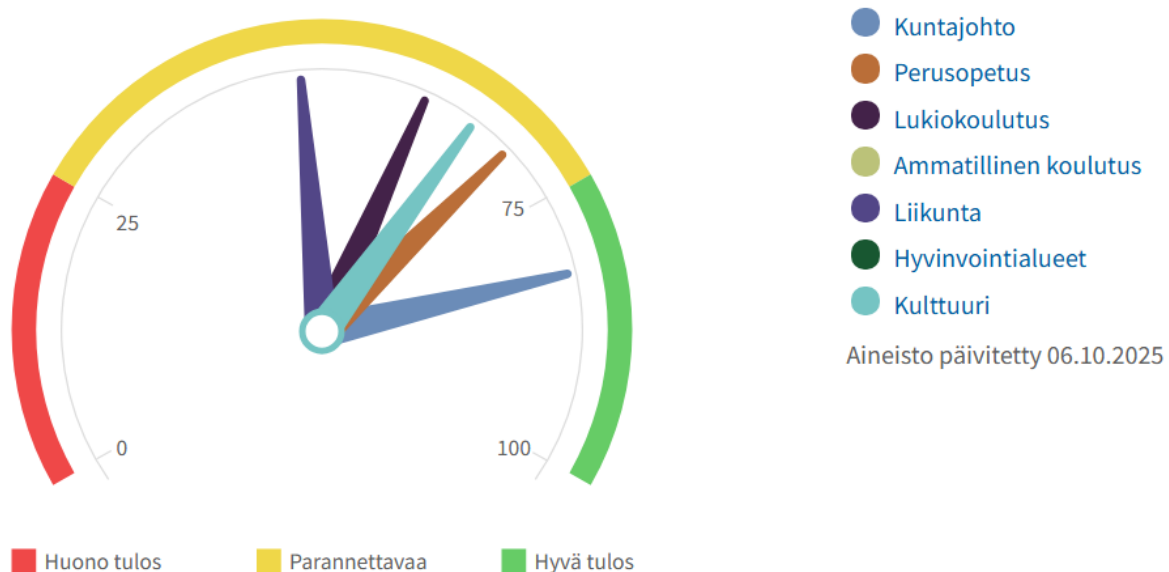
Rikollisuuden osalta poliisin tietoon tulleiden henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä on valtuustokauden aikana noususuuntainen, mutta jää silti vielä koko maan keskiarvon alapuolelle ollen lähes puolet pienempi kuin Pohjois-Savon keskiarvo. Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten määrä on valtuustokauden aikana laskenut tasaisesti ollen vertailukuntiin nähden kaikista pienin. Huomioitavaa on se, että Vesannolla luku on vain neljäsosa koko Pohjois-Savon keskiarvosta.

2. Terveydenedistämisasiivisuus (TEAvisari)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) TEAvisari-tiedonkeruu tarjoaa kunnille välineen arvioida eri toimialojen terveydenedistämisasiivisuutta. Arvioinnissa tarkastellaan, miten kunta edistää asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia strategisesti, poikkihallinnollisesti ja käytännön toimin.

TEAvisarin kokonaiskuva (kuvio 4) osoittaa, että Vesannon kunnan hyvinvoinnin ja terveydenedistämisasiivisuus on monella sektorilla hyvällä tai tyydyttävällä tasolla. Erityisesti kunnan johdon, perusopetuksen ja kulttuurin osa-alueilla tulokset ovat hyvät tai lähellä sitä, mikä kertoo toimivista rakenteista ja aktiivisesta työstä.

Kaikki sektorit : Vesanto 2025

Kuvio 4 TEAvisaritulokset Vesanto 2025

Terveydenedistämisasiivisuuden kokonaistulos on vaihdellut vuosien 2021–2025 aikana (taulukko 2). Vuonna 2021 kokonaistulos oli 66 pistettä, mikä asettuu TEAvisarin asteikolla "parannettavaa" tasolle. Hyvän tuloksen raja on 75 pistettä, ja alle 25 pistettä katsotaan heikoksi. Vuonna 2023 tulos nousi 76 pisteeseen, mikä osoittaa myönteistä kehitystä. Vuoden 2025 tulos oli 65 pistettä, mikä kertoo edelleen kehittämistarpeista, että toiminta olisi riittävän vakiintunutta.

	2021	2022	2023	2023	2025
Kaikki sektorit	66	70	76	68	65
Kuntajohto	78	..	82
Perusopetus	81	..	69
Lukiokoulutus	..	82	..	60	..
Liikunta	..	82	..	48	..
Kulttuuri	52	..	75	..	65

Taulukko 2 TEAviisaripisteet 2021-2025 Vesanto

Eri sektoreiden vertailuissa on käytetty samoja vertailukuntia (Tervo, Keitele, Kuhmoinen ja Kinnula), mitä edellisissäkin kappaleissa. Lisäksi vertailussa verrataan Vesannon kunnan tulosta koko maan keskiarvoon (taulukko 3).

Pisteet	Vesanto	Tervo	Keitele	Kuhmoinen	Kinnula	Koko maa
Kaikki sektorit	65	52	78	69	61	72
Kuntajohto	82	73	76	82	66	85
Perusopetus	69	54	85	77	59	64
Lukiokoulutus	60	72	56	69
Ammatillinen koulutus	66
Liikunta	48	31	69	49	67	69
Hyvinvointialueet	59
Kulttuuri	65	49	81	65	58	77

Taulukko 3 Vertailukuntien TEAviisaripisteet 2025

Kuntajohdon terveydenedistämisasiivisuus sai vuonna 2025 yhteensä 82 pistettä. Edelliseen mittaukseen verrattuna kuntajohdon tuloksessa oli pientä nousua. Vertailukuntiin nähden Vesannon tulos on paras, mutta jää silti hieman koko maan keskiarvosta (85).

Kuntajohdon osalta vahvuutena on seuranta ja tarveanalyysi (100/100), joka on hyvällä tasolla ja kuvaa sitä, että seurataan säännöllisesti kuntalaisten terveydentilaa, elintapoja, elämänhallintaa, väestöryhmien välisiä terveyseroja ja raportoidaan näistä edellä mainitusta sekä asukkaiden koe-tusta osallisuudesta valtuustolle. Kuntajohdon osalta kehitettävää on erityisesti sitoutumisessa (69/100). Vertailukuntiin nähden tulos on toiseksi heikoin. Tulos osoittaa, erilaisia terveyden edis-tämiseen liittyviä suunnitelmia ei ole tehty, tai ne on osittain tehty, mutta niitä ei ole viety riittävässä määrin valtuustolle.

Perusopetuksen terveydenedistämisasiivisuus vuonna 2023 oli 69 pistettä. Tulos on keskimääräinen vertailukuntiin nähden ja hieman parempi kuin koko maan keskiarvo (64), mutta silti perusope-tuksen pistemäärä oli laskenut edellisestä mittaukerrasta. Vahvuutena perusopetuksen osalta oli johtaminen (100/100) sekä voimavarat (92/100). Vertailukuntiin nähden molempien tulos on paras tai toiseksi paras, sekä selkeästi koko maan keskiarvoa parempi. Vesannon osalta hyvä tulos kuvaa erityisesti sitä, että opettajamitoitus, koulunkäyntiavustajien / -ohjaajien henkilöstömitoitus, kou-luterveydenhoitajamitoitus ja koulun kuraattori- ja psykologimitoitus ovat kunnossa. Kehitettävää voimavaroissa on ainoastaan lääkärimitoituksessa. Kehityskohteeksi perusopetuksen terveyden-edistämisasiivisuudessa nousee erityisesti sitoutuminen (42/100) sekä osallisuus (60/100). Huolta-jien ja oppilaiden vaikutusmahdollisuuksia sekä kodin ja koulun yhteistyön lisäämisellä voidaan tu-losta parantaa melko pienilläkin toimenpiteillä.

Vesannon **lukiokoulutus** sai vuonna 2024 60 pistettä. Lukiokoulutuksen osalta pistemäärä oli tippu-nut edellisestä mittaukerrasta (2022) hyvästä tuloksesta parannettavaa -tasolle. Koko maan kes-kiarvo oli 69 pistettä. Lukiokoulutuksen vahvuutena oli sitoutuminen (89/100), mikä oli vertailukun-tiin ja koko maan pistemäärään verrattuna paras. Sen sijaan koko lukiokoulutuksen pistemäärää laski erityisesti koulupäivän liikuntaa lisäävät toimenpiteet -osio, missä tulos oli heikko (17/100). Tulos on selkeästi koko maan keskiarvoa (55) huonompi. Lukiokoulutuksen osalta tähän olisi hyvä kiinnittää jatkossa huomiota.

Liikunnan terveydenedistämisasiivisuus sai 48 pistettä, mikä on 34 pistettä heikompi tulos edelli-seen mittaukseen, joka toteutettiin vuonna 2022. Liikunnan kokonaispistemäärä on vertailukun-tiin nähden toiseksi huonoin ja jää myös koko maan keskiarvosta (69) merkittävästi. Erityisen heik-kona näyttäytyi sitoutuminen (14/100), mikä kuvaa sitä, että erilaisten terveydenedistämishjel-mien käsittely luottamushenkilöhallinnossa ja johtoryhmässä on puutteellista. Vaikka kunnassa on tehty paljon liikunnanedistämisen eteen töitä, on tärkeää, että erilaiset liikuntaohjelmat esitellään sekä niitä arvioidaan säännöllisesti kunnan eri toimielimissä.

Kulttuurin terveydenedistämisasiivisuus oli Vesannolla vuonna 2025 yhteensä 65 pistettä. Piste-määrä oli vertailukuntiin nähden toiseksi paras, vaikka se olikin laskenut edellisestä mittaukerrasta kymmenellä pisteellä. Kulttuurin osalta tulos jää kuitenkin koko maan keskiarvosta (77) jonkun

verran. Vesannon vahvuutena kulttuurin terveydenedistämistä on erityisesti osallisuus, mikä näkyy siinä, että kunnan eri kulttuuripalveluita suunnitellaan yhdessä eri alueiden asukkaiden kanssa ja palveluita viedään myös kylille. Kunta myös tarjoaa tiloja kansalaistoimintaan. Kuten muillakin toimialoilla, myös kulttuurin osalta sitoutumisessa (19/100) on kehitettävää. Tulos on vertailukuntiin nähden huonoin. Tämä osio on myös heikentynyt merkittävästi parin vuoden takaisesta tilanteesta (53/100). Kehitettävät kohteet näkyvät erityisesti ohjelmien käsittelyssä sekä kunnan sisällä että luottamushenkilöhallinnossa.

TEAvisarin tulokset osoittavat, että Vesannolla terveyden edistämisen rakenteet ovat olemassa, mutta niiden vaikuttavuutta ja systemaattisuutta tulee vielä vahvistaa. Kunnan strategioissa ja päätöksenteossa terveyden edistäminen näkyy, ja yhteistyötä tehdään eri toimialojen sekä hyvinvointialueen kanssa. Kuntalaisten osallistaminen, tiedolla johtaminen ja arviointikäytännöt ovat keskeisiä kehittämiskohteita tulevina vuosina. Taulukkoon 4 on kerätty keskeiset huomiot kehittämiskohteista sekä toimenpide-ehdotuksia niiden kehittämiseksi.

Toimiala / sektori	Havainnot ja haasteet	Toimenpide-ehdotukset
Kuntajohto	Korkea seurannan taso (100/100), mutta sitoutuminen heikko (69/100)	- Laadi ja käsittele terveyden edistämisen suunnitelmat valtuustossa - Vahvista strategista sitoutumista
Perusopetus	Hyvä johtaminen ja resurssit, mutta osallisuus ja sitoutuminen heikkoja	- Lisää huoltajien ja oppilaiden vaikutusmahdollisuuksia - Vahvista kodin ja koulun yhteistyötä
Lukiokoulutus	Sitoutuminen vahvaa, mutta koulupäivän liikunta puutteellista	- Lisää liikuntaa koulupäivän rakenteisiin - Hyödynnä opiskelijoiden ideat liikunnan kehittämisessä
Liikunta	Kokonaispistemäärä laskussa, sitoutuminen erittäin heikko (14/100)	- Käsittele liikuntaohjelmat säännöllisesti kunnan toimielimissä - Vahvista strategista liikuntatyötä
Kulttuuri	Osallisuus vahvaa, mutta sitoutuminen heikko (19/100)	- Vakiinnuta kulttuuriohjelmien käsittely kunnan päätöksenteossa - Seuraa ja arvioi kulttuuripalveluiden vaikutuksia
Kaikki sektorit	Kokonaistulos vaihtelee, ei vielä vakiintunut taso	- Vahvista tiedolla johtamista ja arviointikäytäntöjä - Jatka poikkihallinnollista yhteistyötä HYTE-työssä

Taulukko 4 Keskeiset huomiot ja toimenpide-ehdotukset

3. Hyvinvoiva Vesanto – yhteisön voima

Toteutunutta hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ei voida arvioida pelkästään määrällisten indikaattorien perusteella. Erityisesti pienissä kunnissa, kuten Vesannolla, tilastollinen tieto ei aina tavoita paikallisen työn monimuotoisuutta tai vaikuttavuutta. Väestöpohjan pienuus voi johtaa siihen, että yksittäiset tapahtumat tai muutokset vääristävät kokonaiskuvaa, eikä indikaattoreista saada riittävän kattavaa tai luotettavaa tietoa päätöksenteon tueksi.

Tämän vuoksi laadullinen arviointi ja toimijoiden oma kuvaus tehdystä työstä ovat keskeisessä roolissa. Jokaisella kunnan toimialalla ja yksiköllä, mutta myös paikallisilla yhdistyksillä, järjestöillä, yrityksillä sekä kuntalaisilla itsellään on tärkeä näkökulma siihen, miten hyvinvointia on edistetty arjen työssä, millaisia toimintamalleja on kehitetty ja miten ne ovat vaikuttaneet kuntalaisten elämään. Näiden kokemusten ja havaintojen kokoaminen mahdollistaa sen, että saadaan moniulotteinen ja realistinen kuva kunnan hyvinvointityön kokonaisuudesta.

3.1. Yhteisöllisyys ja osallisuus

Vesanto on rakentanut vahvaa yhteisöllisyyttä ja elinvoimaista kulttuurielämää monipuolisilla toimenpiteillä. Sydänmaan puisto ja ”kirsikkapuisto” ovat viihtyisiä kohtaamispaikkoja, jotka kutsuvat kuntalaisia ulkoilemaan ja viettämään aikaa yhdessä. Sydänmaan paalut ja vuosittaiset Pride-tapahtumat ovat tuoneet esiin paikallista identiteettiä ja kulttuurista elävyyttä. Commun hankinta on tuonut uusia mahdollisuuksia yhteisölliseen toimintaan, ja kyläkerrokset ovat vahvistaneet vuoropuhelua kunnan ja asukkaiden välillä. Erilaiset yhdistysten ja kunnan järjestämät tapahtumat ovat olleet tärkeä osa Vesannon sosiaalista kudosta. Ne ovat tarjonneet tilaisuuksia kohtaamiseen, osallistumiseen ja yhteiseen iloon – vahvistaen Vesantoa paikkana, jossa jokaisella on mahdollisuus tulla nähdyksi ja kuulluksi.

Vesanto osallistui *Osallisuudella uusia palveluratkaisuja ja hyvinvointia Pohjois-Savo*on-hankkeeseen (2021–2023) tavoitteenaan tiivistää kunnan, seurakunnan ja pankin välistä yhteistyötä, vahvistaa paikallisyhteisöä ja parantaa palvelujen saavutettavuutta maaseutualueilla. Hankkeen myötä kunnassa tapahtui merkittävä ajattelutavan muutos: osallisuus alettiin nähdä voimavarana ja kehittämisen lähtökohtana, ei veloitteena.

Yhteistyön tuloksena syntyi useita konkreettisia toimintamalleja, joista tunnetuin on Henkkarit kaikille -kampanja, joka poistaa vahvan tunnistautumisen esteitä. Kampanjan kautta on jo lähes 1900 pohjoissavolaista saanut henkilöllisyystodistuksen, ja toimintamalli on laajentunut useisiin kuntiin ja maakuntiin. Kampanja on saanut valtakunnallista tunnustusta: Vesannon kunta ja Kehittämisyhdistys Mansikka ry palkittiin Vuoden digitukiteko 2024-palkinnolla, ja toimintamalli on nostettu esiin myös Maaseutupoliittisessa selonteossa esimerkkinä sosiaalisesta innovaatiosta.

Hankkeen ja kampanjan kautta Vesanto on onnistunut hyödyntämään kumppanuuksia suoraan kuntalaisten arjen hyvinvoinnin edistämiseen. Toimintamalli on parantanut palvelujen saavutettavuutta, vahvistanut yhteisöllisyyttä ja lisännyt yhdenvertaisuutta erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien asukkaiden keskuudessa.

3.2. Rakennettu ympäristö – toimivaa arkea ja viihtyisyyttä

Vesannon kunta on viime vuosina toteuttanut laajasti asumis- ja ympäristötoimia, jotka ovat parantaneet kuntalaisten arjen sujuvuutta, turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Vuonna 2021 valmistunut puhas hirsikoulu edustaa ekologista, kestävää ja terveellistä oppimisympäristöä, ja se on ollut merkittävä investointi tulevaisuuteen.

Liikunta- ja ulkoilumahdollisuuksia on kehitetty monipuolisesti. Latupohjien parannukset ovat lisänneet talviliikunnan laatua, pururata on kunnostettu, ja ulkokuntosali tarjoaa maksuttoman liikunta- paikan kaikenikäisille. Päiväkodin taakse rakennettu laavu ja koirapuisto ovat lisänneet lähiluonnon käyttöä ja yhteisöllistä ulkoilua. Uimarantaa on hoidettu ja kunnostettu säännöllisesti, mikä on parantanut vesistöjen saavutettavuutta ja turvallisuutta.

Liikuntahallin tiloja on parannettu useana vuonna: väliverho, lukitusjärjestelmä ja lattian uusiminen ovat lisänneet toimivuutta ja käyttömukavuutta. Urheilukentän kahviorakennus on kunnostettu tapahtumakäyttöön. Kirjastossa on uusittu alakatot ja valaistus, ja esteetön automaattiovi on parantanut saavutettavuutta. Lisäksi asemakaava-alueen puistoja on raivattu ja siistitty, mikä on kohentanut yleisilmettä.

Kunta on tukenut järjestötoimintaa tarjoamalla Valontalon ja vanhan kunnantoimiston tiloja yhdistysten käyttöön. Esteettömyyttä on edistetty asentamalla invaluisia useisiin kiinteistöihin, ja ikäihmisten turvallisuutta on parannettu jakamalla liukuesteitä kenkiin. Kunnan oman henkilöstön hyvinvointia on tuettu tarjoamalla käyttöön kävelymattoja, kuntopyöriä ja hierontatyynyjä. Kadunvarrien kukkaistutukset kesäisin ovat tuoneet väriä ja iloa kuntakeskukseen.

3.3. Vesannon Latu ry – luontoliikuntaa ja yhteisöllistä hyvinvointia

Vesannon Latu ry on edistänyt kuntalaisten liikunnallista elämäntapaa ja ulkoilua madaltamalla luonnossa liikkumisen ja yhdessä tekemisen kynnyksiä kaikenikäisille. Yhdistyksen toiminta kattaa virkistys-, kunto- ja luontoliikunnan sekä osallistumisen paikallisiin tapahtumiin ja kylän elinvoiman vahvistamiseen.

Viime vuosina toiminta on laajentunut perinteisistä ulkoiluretkistä ja lumikenkäilyistä monipuolisiin viikoittaisiin harrastusmahdollisuuksiin. Kesäkaudella Latu järjestää kirkkovenesoutua ja pesäpalloa, talvisin satujumppaa lapsille ja sählyä aikuisille. Vuonna 2024 Leader-tuen avulla hankittu peräkär-rysauna on mahdollistanut talviuinnin yhteistyössä kunnan kanssa. Säännöllisen toiminnan lisäksi Latu järjestää retkiä, tempauksia ja tapahtumia, joista monet ovat suunnattu myös lapsille – kuten Metsämörri-toiminta sekä Tunteet Hukassa -toiminta yhteistyössä kunnan varhaiskasvatuksen kanssa.

Yhdistys vuokraa ja lainaa monipuolisia ulkoliikunta- ja tapahtumavälineitä, kuten telttoja, sup-lautoja, kajakkeja, lumikenkiä ja trangioita sekä makkaragrilliä ja kirkkovenettä. Peräkärriysauna on vuokrattavissa yksityisille ja yhdistyksille, ja Latu on ollut mukana toteuttamassa myös yritysten työhyvinvointipäiviä.

Vesannon tapahtumissa Latu on tuttu näky paistamassa lettuja, letittämässä hiuksia tai hieromassa hartioita. Yhdistys tunnetaan myös luovista tempauksistaan, kuten tanssimaratoneista, kansallispuukujen tuuletuksista, keppihevostanssista ja erilaisista talkooprojekteista. Toimintaa on viety myös kotikuntaa laajemmalle: Latu on voittanut valtakunnallisen avantolausunnan kilpailun, osallistunut Kreisi24-juoksutapahtumaan ja talviuinnin SM-kilpailuihin suurella, hyväntuulisella joukolla.

Yhteistyö kunnan ja paikallisten yhdistysten kanssa on tiivistä. Latu ylläpitää talviuintipaikkaa yhdessä kunnan kanssa ja osallistuu aktiivisesti erilaisten kylätapahtumien toteuttamiseen. Kaikki toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja kehittyy jäseniltä kerättyjen ideoiden ja toiveiden pohjalta – avoimena kutsuna kaikille, jotka haluavat liikkua, ulkoilla ja tehdä yhdessä hyvää Vesannolla.

3.4. HyVe ry – uutta elinvoimaa Vesannolle

Hyvinvointia Vesannolle eli HyVe ry:n perustaminen syksyllä 2023 toi Vesantoon uudenlaisen toimijan, joka on lyhyessä ajassa onnistunut luomaan laajaa ja monipuolista hyvinvointia edistävää toimintaa. Yhdistyksen järjestämät tapahtumat ovat olleet kaikille avoimia ja maksuttomia, ja niiden tuotto on usein ohjattu seurakunnan vanhus- tai nuorisotyöhön – näin toiminta on palvellut laajasti eri ikäryhmiä ja elämäntilanteita.

HyVen tapahtumakalenteri on ollut vaikuttavan monipuolinen. Jouluvapajaiset, koko kansan pikkujoulut taikureineen ja esiintyjineen, vappuajot kunnan kanssa, äitiensä päivän konsertti Heidi Pakarisen johdolla sekä gospel-jumppa yhteistyössä Niiniveden seurakunnan kanssa ovat tuoneet iloa ja yhteisöllisyyttä Vesannon arkeen. Simolan ja kirkon tiloissa järjestetyt konsertit ovat tavoittaneet myös Niinikodin ja Simokodin asukkaat sekä heidän omaisensa.

Yhdistys on jakanut vuosittain stipendejä koululaisille ja ylioppilaille, kannustaen itsensä ylittämiseen ja yhteistyötaitoihin. Keskuskadun jouluvalojen uusiminen säätiön kanssa on ollut konkreettinen teko viihtyisyyden lisäämiseksi, ja valojen laitto ja poisto on hoidettu HyVen voimin.

HyVe on tuonut Vesantoon nimekkäitä esiintyjä: Hallikaisen joulukonsertti, Tero Vaaran syyskonsertti, Sanna Liimataisen vanhusten viikon konsertit, villasukkatanssit Heidi Pakarisen kanssa, SyysLiVE Tumppe Varosen johdolla sekä joulukonsertti Ossi Jauhaisen ja Kristiina Braskin kanssa ovat rikastuttaneet kulttuurielämää ja tarjonneet elämyksiä kaikille.

Liikuntaa on järjestetty Asilla läpi vuoden – lavis, pilates, jumppa ja kangoo jumps ovat olleet osa arkea. Uimarantaprojekti yhdessä kunnan ja Mansikka ry:n kanssa sekä Sydänmaan puiston avajaiset eri toimijoiden kanssa ovat osoittaneet HyVen kyvyn yhdistää voimia ja luoda pysyvää hyvinvointia.

Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen: järjestelyt, sopimiset, paikalla olemiset, ovien aukomiset ja mainonta hoidetaan neljän hengen voimin. Yhteistyö kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen kanssa on ollut tiivistä, ja HyVe tekee mielellään yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa – ohut organisaatio ei ole este vaan kutsu yhteiseen tekemiseen.

3.5. Yrittäjien panos kuntalaisten hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen

Vesannon paikalliset yrittäjät ovat olleet merkittävä voimavara kuntalaisten hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämässä. Heidän aktiivinen osallistumisensa tapahtumien tukemiseen ja palkintojen tarjoamiseen on tuonut iloa, kannustusta ja yhteisiä kokemuksia kaikenikäisille kuntalaisille.

Eryteisesti Reiska-kisat ovat muodostuneet vuosittaiseksi huipentumaksi, jonka tavoitteena on ollut houkutella kuntalaisia alueelle seuraamaan pelejä, nauttimaan tunnelmasta ja viettämään aikaa yhdessä. Kisat on rakennettu vapaaehtoisten voimin, ja tapahtuman valmistelu ja toteutus ovat tuoneet tekijöille itselleenkin merkityksellisiä hetkiä ja yhteisöllisyyden kokemuksia. Kisojen yhteydessä tarjottu ruokailu, herkuttelu ja innostava ilmapiiri ovat lisänneet viihtyvyyttä ja vahvistaneet paikallista identiteettiä.

Yrittäjät ovat tukeneet liikuntaa ja aktiivista elämäntapaa tarjoamalla palkintoja monenlaisiin tapahtumiin – viikkokisoihin, hiihtokilpailuihin, jokkiskisoihin ja Reiska-turnaukseen. Näiden palkintojen avulla on lisätty osallistumisen motivaatiota ja tuotu arvostusta paikalliselle harrastustoiminnalle. Viimeisimmissä Reiska-kisoissa palkintona oli upea Päijän-vene, joka kuvastaa yrittäjien sitoutumista ja halua panostaa kuntalaisten hyvinvointiin konkreettisella tavalla.

Yrittäjien ja vapaaehtoisten yhteistyö on ollut keskeinen osa Vesannon elinvoimaisuutta. Se on osoittanut, että hyvinvointia ei rakenneta pelkästään palveluilla, vaan myös yhteisellä tahdolla, innostuksella ja paikallisella sydämellä.

3.6. Vesannon Urheilijat ry – liikunnan iloa ja yhteisöllisyyttä vapaaehtoisvoimin

Vesannon Urheilijat ry (VesU) on ollut keskeinen liikunnan ja yhteisöllisyyden edistäjä Vesannolla. Seuran toiminta on ollut monipuolista, aktiivista ja ennen kaikkea saavutettavaa – kaikenikäisille ja -tasoisille liikkujille. Vuosien 2021–2025 aikana VesU on järjestänyt tavoitteellista ja kuntolentopalloa niin junioreille kuin aikuisille, ja valmentajat on koulutettu seuran puolesta. Kaudelle 2025–2026 on suunnitteilla joukkue maakuntasarjaan, mikä kertoo toiminnan kehittymisestä ja kasvusta.

Kesäisin järjestettävät viikkokisat ovat muodostuneet matalan kynnyksen kylätapahtumiksi, joissa liikunnan lisäksi korostuu yhdessäolo ja yhteisöllisyys. Vuodesta 2025 alkaen VesU on käynnistänyt myös talviset hiihtokisat – kuusi kilpailua talven aikana – jotka ovat tuoneet liikunnan iloa kylmän kauden keskelle. Lisäksi nyrkkeilyharjoitukset yli 15-vuotiaille sekä kerhotoiminta, kuten jalkapallo ja sähly, ovat rikastuttaneet seuran tarjontaa.

Vapaaehtoistyö on VesU:n toiminnan sydän. Seuran tapahtumissa on järjestetty makkaranpaistoa ja kahvioita, tuomaritoiminta on pyörinyt vapaaehtoisvoimin ja kerhonohjaajat ovat olleet pääosin

talkoolaisia. Nuoria on palkattu kesätyöntekijöiksi, ja työssäkäyvät ovat osallistuneet toimintaan vapaaehtoisina. Tämä on luonut vahvan yhteisöllisyyden kulttuurin, jossa jokaisen panos on arvokas.

VesU on ollut mukana Hirvenjuoksu-kisojen järjestämisessä ja toteuttanut vuosittain Mämmiturnauksen työkäisille ja teineille. Vuonna 2025 seura käynnisti uuden tukimuodon vähävaraisten perheiden urheiluvälinehankintoihin – hakemusten perusteella myönnettävä tuki lisää tasa-arvoa ja mahdollistaa harrastamisen kaikille.

Seura vuokraa telttaa ja grilliä muille järjestöille ja yhteisöille, tukee urheilijoita osallistumaan kilpailuihin oman kylän ulkopuolella ja tekee yhteistyötä muiden seurojen kanssa. Esimerkiksi Power Cup -tapahtumissa joukkueita on yhdistelty, jotta kaikki halukkaat pääsevät mukaan. VesU:n nimissä olevat kuntoportaat ovat kaikkien käytettävissä, ja seura huolehtii niiden vakuutuksesta.

Vuosien aikana VesU on myös julkaissut oman historiateoksensa, joka valmistui talkoovoimin. Tämä julkaisu kertoo paitsi seuran vaiheista, myös siitä yhteisöllisestä hengestä, joka Vesannon Urheilijoita kantaa – liikunnan, osallisuuden ja vapaaehtoisuuden voimin.

3.7. Eläkeliiton Vesannon yhdistys – ikäihmisten arjen rikastuttaja ja yhteisön tukipilari

Eläkeliiton Vesannon yhdistys on ollut merkittävä toimija ikäihmisten hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämässä. Vuosien 2021–2025 aikana yhdistys on järjestänyt monipuolista kerhotoimintaa, kulttuurisia tapahtumia, liikuntaa, retkiä ja vapaaehtoistyötä, jotka ovat tuoneet iloa, virikkeitä ja tukea Vesannon varttuneelle väestölle.

Säännöllisesti kokoontuvat kerhot ovat olleet toiminnan ydin. Musiikin ystäville on tarjottu yhteislaulu- ja karaokekerhoja, kädentaitojen harrastajille nypläyskerho sekä puikot ja pulinat -kerho. Liikunnallista toimintaa on järjestetty kuntosalivuoroilla, jumppa- ja toimintatuokioilla sekä Simokodin kerhohuoneella. Korttipelikerho, bingo, laulu-turinatuoikiot sekä miesten ja naisten piirit palvelukeskuksella ovat tarjonneet sosiaalisia kohtaamisia ja virkistystä arkeen.

Yhdistys on järjestänyt vuosittain suosittuja matkoja ja retkiä, kuten sokkomatkoja, ruskaretkiä sekä teatteri- ja konserttavierailuja. Näiden tapahtumien kautta on vahvistettu yhteisöllisyyttä ja tarjottu elämyksiä, jotka rikastuttavat ikäihmisten elämää. Luento- ja koulutustilaisuudet ovat käsitelleet kulttuuria ja ajankohtaisia sote-asioita, ja vuonna 2024 Vesanto toimi Piirin läntisen alueen vapaaehtoistyön koulutuksen isäntänä.

Yhdistys on ollut aktiivisesti mukana yhteisissä tapahtumissa, kuten kesäasukastapahtumassa, Reiska-turnauksessa, rantakalassa, Kauneimmissa kesälauluissa, Yhdessä eteenpäin -tilaisuuksissa, vanhustenviikon tapahtumissa ja varttuneen väen joulujuhlassa. Makkaran ja lettujen paistaminen ryhmäkodilla ja palvelukeskuksella on ollut lämmin ele, joka tuo iloa arkeen useita kertoja vuodessa.

Vapaaehtoistyö on ollut Eläkeliiton toiminnan kulmakivi. Ulkoilutuspäivät Simolan palvelukeskuksella, miesten ja naisten piirit, lehtien ja kirjojen lukeminen, pienet kotiaskareet, asiointiapu, tilojen kunnossapito ja kahviseurana oleminen ovat olleet konkreettisia tapoja tukea vanhuksia.

Vapaaehtoiset ovat myös opastaneet digilaitteiden käytössä, vaikka haasteita on ilmennyt esimerkiksi Commu-sovelluksen toimivuudessa. Tarve vapaaehtoistyölle on kasvanut, erityisesti yksinäisten vanhusten tukemisessa.

Yhdistys on osallistunut vaikuttamistyöhön tekemällä kaksi lausuntoa yhdessä vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa. Yhteistyö kunnan kulttuuri- ja liikuntatoimen, vanhus- ja vammaisneuvoston, seurakunnan sekä HVA:n kanssa on ollut tiivistä ja toimivaa. Erityisesti syksyllä 2025 järjestetty tilaisuus ikääntyneiden palveluista toi esiin etsivän vanhustyön tarpeen, ja tälle yhteistyölle on suunnitella jatkoo. Yhdistys oli mukana myös Henkkarit kaikille -kampanjan toteuttamisessa.

Vaikka uusia toimintamalleja ei ole varsinaisesti kehitetty, yhdistyksessä on vahva halu uudistaa ja kehittää toimintaa. Ideoita on ilmassa, ja Eläkeliiton Vesannon yhdistys jatkaa työtään ikäihmisten hyvinvoinnin ja osallisuuden puolesta – lämminhenkisesti, sitoutuneesti ja yhteisön parhaaksi.

3.8. Vesannon Karjalaiset ry – kulttuuriperinnöstä yhteisöllisyyden rakentajaksi

Vesannon Karjalaiset ry on laajentanut rooliaan perinteisestä tanssilavan vuokraajasta aktiiviseksi hyvinvoinnin edistäjäksi. Vuodet 2024–2025 ovat olleet yhdistykselle uudenlaisen osallistumisen aikaa, jolloin toiminta on suunnattu entistä vahvemmin kuntalaisten iloksi ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi.

Yhdistyksen ja Ladun yhteistyössä järjestetyt TanssiMaratonit ovat olleet vaikuttava esimerkki inklusiivisesta liikuntakulttuurista. Kaksitoista tuntia tanssia eri genreillä on tarjonnut elämyksiä ja liikunnan riemua lapsille, kehitysvammaisille, senioreille ja nuorille – jokaiselle omalla tavallaan. Lisäksi Asilla järjestetyt tanssit ja stand up -ilta ovat rikastuttaneet paikallista kulttuuritarjontaa.

Karjalaiset ovat mahdollistaneet Asin jumpat tarjoamalla tilat maksutta käyttöön, mikä on lisännyt liikunnan saavutettavuutta. Yhdistyksen toiminta perustuu vahvasti talkootyöhön: talonmieshommat, tapahtumien järjestelyt, ovien aukomiset, remontoinnit ja huolto ovat kaikki toteutettu vapaaehtoisvoimin. Tämä on vahvistanut yhteisöllisyyttä ja luonut tiloja, joissa kuntalaiset voivat kokoontua ja harrastaa.

Vaikka yhteistyö kunnan kanssa on ollut pääosin lavan vuokraamista kesäviikonloppuna, Karjalaiset ovat tarjonneet lavaa käyttöön myös leireille, jumpille, teatterille ja tapahtumille. Asin ulkoilulenkki kulkee lavan ohi, ja lava on remontoitu kesäkäyttöön – sen potentiaali kuntalaisten hyvinvoinnin tukemisessa on merkittävä. Kunta on lainannut valoja kesätapahtumiin, mikä on mahdollistanut laadukkaampia tilaisuuksia.

3.9. Niiniveden nuorisoseura – kylän sydän ja yhteisöllisyyden vahvistaja

Niiniveden nuorisoseura on toiminut aktiivisena hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistäjänä Vesannon kunnassa. Nuorisoseurantaloista on muodostunut kyläläisten, kuntalaisten ja naapurikuntalaisten tärkeä kohtaamispaikka, jossa harrastetaan, tavataan ja koetaan yhdessä. Yhteistyö Vesannon

kunnan kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-aikatoimen kanssa sekä paikallisten yritysten, yhdistysten ja yksityisten henkilöiden kanssa on ollut keskeinen osa toiminnan laajuutta ja vaikuttavuutta.

Vuosien varrella talolla on järjestetty monipuolista harrastustoimintaa, kuten joogaa, pilatesta, tehojumppaa, kuntopiirejä, senioritanssia ja tanssiliikuntaa. Kansalaisopiston kurssit ovat olleet säännöllinen osa arkea, ja kyläläisten virikepiiri on kokoontunut viikoittain. Talolla on myös tarjottu tilaa nuorten ja aikuisten tanssikursseille sekä kendoharrastukselle, mikä on lisännyt liikunnan saavutettavuutta ja monipuolisuutta.

Teatteritoiminta on ollut erityisen vilkasta. Wecando-ryhmän näytelmät ovat keränneet yleisöä useissa esityksissä vuosittain, ja Teatteri Eurooppa 4:n vierailut ovat tuoneet kulttuurielämyksiä niin lapsille kuin aikuisille. Talolla on nähty myös Teatteri Sujoa, Maarianvaaran teatteria ja musiikkinäytelmiä, kuten Juice Leskisestä kertova "Kaksoiselämää".

Tapahtumakalenteri on ollut runsas ja monipuolinen: iltamia, levytansseja, kirpputoreja, kyläturvallisuusiltoja, juhlakonsertteja, kylätapaamisia kunnanjohtajan kanssa, hirvipeijaisia, pikkujouluja ja uudenvuoden tansseja. Pop up -kahvilat Kurkiparkissa ovat tuoneet kesäpäiviin makua ja kohtaamisia. Talkootyö on ollut toiminnan selkäranka – siivoustalkoista tapahtumien järjestelyihin, kaikki on tehty yhteisvoimin.

Niiniveden nuorisoseura on osoittanut, että paikallistoiminta voi olla elinvoimaista, osallistavaa ja hyvinvointia lisäävää. Talon ovet ovat olleet avoinna kaikille, ja sen seinien sisällä on syntynyt luke mattomia kohtaamisia, kokemuksia ja muistoja, jotka vahvistavat kylän yhteishenkeä ja kulttuurista elämää.

3.10. Niiniveden seurakunta - arjen kohtaamisia ja hyvinvoinnin tukemista

Niiniveden seurakunta tekee merkittävää työtä Vesannon kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tukemiseksi eri elämänvaiheissa. Seurakunnan toiminta täydentää kunnan ja hyvinvointialueen palveluja sekä vahvistaa osaltaan yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja arjen turvallisuutta.

Kasvatuksen työala tukee lasten ja nuorten kasvua sekä perheiden arkea monipuolisella toiminnalla. Perhekerhot, varhaisnuorten illat, rippikoulu ja isoskoulutus sekä leiritoiminta tarjoavat turvallisia yhteisöjä ja myönteisiä kokemuksia, jotka edistävät sosiaalista hyvinvointia. Lisäksi kasvatuksen työntekijän koulukäynnit välituntivierailuiden muodossa vahvistavat seurakunnan läsnäoloa lasten arjessa ja tukevat yhteistyötä koulun kanssa.

Diakoniatyö edistää kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia tarjoamalla keskusteluapua, kotikäyntejä ja tukea erityisesti elämän kriisi- ja muutostilanteissa. Vierailut ja hartaudet vanhusten ja kehitysvammaisten asumisyksiköissä sekä päivätoiminnassa lisäävät yhteisöllisyyttä ja vähentävät yksinäisyyttä. Harkinnanvarainen taloudellinen apu tukee haavoittuvassa asemassa olevia kuntalaisia. Diakonian ryhmätoiminta – kuten sururyhmät, omaishoitajien vertaisryhmä sekä erilaiset piirit ja kokoontumiset – tarjoaa vertaistukea ja mahdollisuuden jakaa kokemuksia turvallisessa ilmapiirissä.

3.11. Yhteinen tavoite – hyvinvoiva Vesanto

Vesannolla hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on koko yhteisön yhteinen tehtävä. Kunnan eri toimialojen lisäksi lukuisat yhdistykset, järjestöt, seurakunta, yritykset ja aktiiviset kuntalaiset tekevät merkittävää työtä vesantolaisten hyvinvoinnin, terveyden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi. Tässä raportissa on koottuna yhteen niiden toimijoiden työtä ja esimerkkejä, jotka toimittivat kuvauksen omasta toiminnastaan.

On kuitenkin tärkeää huomioida, että Vesannolla tehdään laajasti myös muuta hyvinvointia tukevaa työtä, jota ei ole tässä raportissa yksityiskohtaisesti kuvattu. Jokainen tapahtuma, talkoo, harrastusryhmä, kohtaaminen ja yhteinen teko rakentaa osaltaan turvallista, osallistavaa ja elinvoimaista Vesantoa. Yhteinen tahtotila, yhteistyön kulttuuri ja paikallinen aktiivisuus ovat kunnan suurimpia vahvuuksia – ne muodostavat perustan, jolle hyvinvoiva Vesanto rakentuu nyt ja tulevaisuudessa.

4. Edellisen valtuustokauden painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Tavoitteet	Suunnitellut toimenpiteet	ARVIOINTI / TOTEUMA 2021-2025
Lapset ja perheet		
Lasten ja perheiden hyvinvointi ja syrjäytymisen ehkäiseminen	1. Hyvinvointialuevalmistelut - Osallistutaan perhekeskustoimintamallin kehittämiseen ja valmisteluun 2021-2022. - Tuotetaan vuonna 2022 verkostomallilla SavoGrow-alueen kuntien lakisääteiset kasvatus- ja perheneuvolapalvelut. - Siirtyminen osaksi hyvinvointialueen toimintaa 1.1.2023.	Vuoden 2022 alussa käynnistynyt SavoGrow -kuntien verkostomainen kasvatus- ja perheneuvontapalveluhankkeen tavoitteena oli kaikkien alueiden tasalaatuiset ja oikea-aikaiset matalan kynnyksen palvelut. Kunta on ollut mukana perhekeskustoimintamallin kehittämisessä mm. kohtaamispaikkatoiminnan kautta. Hanke liittyi hyvinvointialuevalmisteluihin, jotka olivat käynnissä vuoden 2022 ajan muiltakin osin. Vuoden 2023 alusta toimintansa aloittanut Pohjois-Savon hyvinvointialue on paljon laajempi kuin SavoGrow- kunnat ja tällä hetkellä kunnat ovatkin hajaantuneet hyvinvointialueen palveluita suunniteltaessa eikä entistä SavoGrow -kuntien rakennetta ole enää olemassa. Palvelut ovat supistuneet ja kunnat ovat jokainen yksitellen käyneet edunvalvontataisteluaan asiassa.
	2. Ravitsemus - Perheille tietoa terveellisestä ravitsemuksesta - Kunnan eri toimialat huolehtivat kukin omalta osaltaan lasten terveellisestä ravitsemuksesta	Hyvinvointialueen syntyessä kunta teki ratkaisun tuottaa varhaiskasvatuksen ja koulun ateriapalvelut omana tuotantona Yhtenäiskoulun omassa keittiössä. Ateriat ovat valmistettu rakkauksella ja makuun on satsattu. Varhaiskasvatuksen lapset ja koululaiset syövät kunnassa valmistettua ruokaa mielellään. Aikuisen on mukana ruokailuissa tarjoten ruokailevan aikuisen mallin. Aterioiden valmistuksessa noudatetaan kouluruokasuosituksia ja yleisiä ravitsemussuosituksia, lautasmalli käytössä. Valmistuksessa suositetaan myös lähiruokaa. Varhaiskasvatuksessa kiinnitetään erityisesti huomiota kiireettömyyteen ja terveelliseen ruokakasvatukseen. Myös perheille on tarjottu ravitsemusluentoja. Erilaisiin kampanjoihin, jotka liittyvät ravitsemukseen (hävikkiweekko, kouluruoka- ja makuaakkoset) osallistutaan aktiivisesti. Perheiden ja lasten toiveet tulevat kuulluksi.
	3. Kolmannen sektorin osallistaminen lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi	Vesannon varhaiskasvatus tekee sujuvaa ja saumatonta yhteistyötä mm. MLL Vesannon paikallisyhdistyksen, Vesannon Latu ry:n, Vesannon musiikinystävien, Niiniveden seurakunnan, Kotiseutuyhdistyksen, Eläkeliiton, päivätoiminnan ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kanssa. Järjestöt ja yhdistykset järjestävät lapsiperheille viikoittaisia harrastusmahdollisuuksia ja tapahtumia ja kutsuvat lapsia vierailuille. Kolmas sektori tukee toimintaa myös taloudellisesti esim. retkien matkakustannusten muodossa. Niiniveden seurakunta järjestää myös vuodenvuorokierroon liittyviä tapaamisia.
	4. Kunta edistää perheiden hyvää asumista kaavoituksen ja infran kehittämisen avulla	Päiväkoti, koulu ja liikuntahalli luovat hyvän yhteisen toimintaympäristön, jossa lapset kasvavat samassa pihapiirissä päiväkodista lukioon. Pihapiiri on turvallinen ja sen viihtyisyyttä on lisätty monilla ratkaisuilla. Alue itsessään sijaitsee hyvien luonto- ja liikuntapaikojen läheisyydessä ja leikkipuisto, luistelukenttä, jalkapallokenttä, kuntoportaat, urheilukenttä, hiihtoladut ja valaistu pururata ovat lasten päivittäisessä käytössä.
Nuoret ja nuoret aikuiset		
Nuorten hyvä psyykinen hyvinvointi	1. Perhe ja suku - Vanhempien tukeminen heidän kasvatustehtävässään,	Varhaiskasvatuksessa vanhemmat osallistuvat toiminnan suunnitteluun vasu-keskusteluissa sekä niiden arvioinnissa. Vanhempien toimintaehdotuksia on toteutettu ryhmäkohtaisesti. Lapset

	<p>lapsen ja nuoren kasvun ja kehityksen tukeminen, pari- ja perhesuhteiden tukeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joustavat palveluketjut verkostoyhteistyö <p>2. Koulu ja opiskelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Laadukkaat ja riittävät tuki- ja opiskeluhoitopalvelut. - Laadukkaasti toteutuva oppimisen tuki - "Putoajien" määrän minimointi, oppivelvollisuuslain toteutumisen jatkuva seuraaminen <p>Nepsykoulutus työntekijöille</p>	<p>puheeksi -keskustelut varhaiskasvatuksen aloituksen yhteydessä sekä esiopetusvuoden aikana. Varhaiskasvatuksessa on palveleva ja perheiden tarpeita tukeva työote ja varhaiskasvatuksessa panostetaan lasten ja perheiden laadukkaaseen ja oikea-aikaiseen tukeen.</p> <p>Opetuksen puolella kasvun ja kehityksen tukeminen on aktiivista; perhettä ja sukua tavoitetaan vanhempainilloissa ja säännöllisesti lukuvuosittain pidettävissä arviointikeskusteluissa ja vanhempainvarteissa, joissa keskustellaan ajankohtaisista kouluun, opiskeluun, kasvuun ja kehitykseen liittyvistä asioista. Lapset puheeksi -keskustelut 2., 6. ja 8. luokalla.</p> <p>Laadukkaat ja riittävät tuki- opiskeluhoitopalvelut toteutuvat osittain. Hyvinvointialueen koulukuraattori ja terveydenhoitaja työskentelevät viikoittain Yhtenäiskoululla, koulupsykologi palvelee erityisopettajia konsultaatiopuheluiden merkeissä ja sitä kautta esimerkiksi oppimisvaikeuksien kartoittamiseen on mahdollista hakeutua.</p> <p>Sen sijaan oppimisen tuki toteutuu laadukkaasti Vesannolla. Valtakunnalliseen oppimisen tuen uudistukseen on valmistauduttu hyvin ja erityisopettajat ovat 100 % muodollisesti päteviä. Oppimisen tukeen positiivisesti vaikuttaa myös verrattain pienet oppilasryhmät. Tällä hetkellä Yhtenäiskoulu on ns. yksisarjainen eli kutakin ikäluokkaa on koulussa yksi luokallinen oppilaita. Oppilas- ja opiskeluhoollon tuella ja laadukkaasti toteutettavalla oppimisen tuella "putoajien" määrään pystytään vaikuttamaan.</p> <p>Nepsykoulutus järjestetty verkkokoulutuksena, lisäksi koulutettu vielä sisäisesti opetushenkilöstöä.</p> <p>Perustettu hyvinvointitiimi (Etsivä nuorisotyöntekijä, kouluvalmentaja sekä vapaa-aikasihteeri) nuorten pahoinvoinnin herättämisen huolen vuoksi. Nuorille tarjolla yksilöohjausta sekä yhteisöllistä toimintaa. Kiusaamista ei ole pystytty kokonaan välttämään, vaikka tilanteisiin puututaan aktiivisesti.</p> <p>Lasten ja nuorten osallisuutta edistetään ns. osallisuusryhmien toiminnan kautta. Ne ovat neljä kertaa lukuvuodessa kokoontuvia ryhmiä, jotka koostuvat kaikenikäisistä oppilaista. Yhtenäiskoulun ja lukion opiskelijat on jaettu ryhmiin tasaisesti. Ryhmissä käsitellään ohjatusti oppimiseen, koulun toimintaan ja oppimisympäristöön liittyviä asioita.</p>
<p>Nuorten ja nuorten aikuisten hyvä fyysinen terveys</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ravitsemussuositusten mukainen ruokavalio 2. Riittävä liikunta <ul style="list-style-type: none"> - kunnan ja järjestöjen yhteistoiminta - harrastustoiminnan lisääminen 3. Riittävä uni <ul style="list-style-type: none"> - Teemavuosi unen merkityksestä 	<p>Ravitsemussuositusten mukainen ruokavalio, riittävä liikunta ja uni ovat olleet aiheena keväällä 2025 toteutetussa oppilas- ja huoltajakyselyssä. Kyselystä on tarkoitus tehdä vuosittainen. Kyselyn tulokset käsitellään yhtenäiskoulun johtotiimissä ja monialaisessa oppilas- ja opiskeluhoitoryhmässä ja sen tulokset esitellään henkilökunnalle, kasvatus- ja opetuslautakunnalle sekä vanhempainillalla vanhemmille. Lisäksi aiheet 1–3 ovat opetussuunnitelman sisältöjä esimerkiksi terveystiedossa.</p> <p>Kunta on panostanut matalan kynnyksen liikuntaa kaikille ikäryhmille erityisesti vuonna 2025. Liikuntaa on viety myös kylille ja jatkossa tätä lisätään entisestään.</p>

<p>Nuorten ja nuorten aikuisten sosiaalinen hyvinvointi</p>	<p>1. Mielekäs toiminta vapaa-ajalla - Moottoriurheilun mahdollistuminen -> jatkoselvittely moottoriurheilupaikalle - Neljännen sektorin seuraaminen: mikä nuoria juuri tällä hetkellä kiinnostaa? - Harrastusten lisääminen - Pidetään kiinni yö/nuorisokahvilan aukioloajoista ja lisätään sinne mahdollisuuksien mukaan ohjattua toimintaa.</p>	<p>Moottoriurheilupaikka naapurikunnassa ei toteutunut. Nuoret tekivät aloitteen Viitasaaren sivistyslautakuntaan Toulatin radan käyttönotosta nuorille. Aloite käsiteltiin ja päätös oli kielteinen.</p> <p>Yökahvilatoiminta on toteutunut säännöllisesti viikoittain, osallistumisaktiivisuus on ollut hyvä. Yökahvilatoiminnassa aktiivinen yhteistyö kolmannen sektorin yhdistystoimijoiden sekä kunnan työntekijöiden kesken. Säännölliset tapahtumat ja ohjattu toiminta toteutunut. Tapahtumissa huomioitu myös kotoutujat sekä nuorten monimuotoisuus.</p> <p>Myös diginuorisotyötä toteutettu, turvallinen aikuinen läsnä nuorten somealustoilla.</p>
TYÖIKÄISET AIKUISET		
<p>Työttömyys vähenee ja työurat pitenevät</p>	<p>1. Yhteistyö kunta, yksityiset yritykset ja te-palvelut 2. Kehitetään ja järjestetään yhteisöllisyyttä lisäävää ja syrjäytymistä ehkäisevää toimintaa yhdessä järjestöjen kanssa. 3. Järjestetään työterveys-huolto ja etätyömahdollisuuksia (työpisteet) 4. Järjestetään riittävästi päivähoitopaikkoja ja vapaa-ajan toimintaa 5. Asumisen ja elinympäristön kehittäminen</p> <p>Työllisyyttä edistävissä toimenpiteissä myös elinkeinotoimi voi olla mukana. Kannattaisiko perustaa Keiteleen mallin mukainen "työllisyysryhmä", jossa on mukana myös elinkeinoasiamies? Aina-kin työharjoittelujen, työkokeiluiden ja työpaikkojen kohtauttamista voisi tällä tavalla parantaa.</p>	<p>Valtuustokauden aikana tapahtunut julkisten työvoimapolveluiden järjestämisvastuun siirto valtiolta kunnille aiheutti merkittäviä muutoksia työvoimapolveluiden järjestämisessä. Vesanto kuuluu Kuopion työllisyysalueeseen yhdessä 10 muun kunnan kanssa. Uudistuksen myötä Vesannolle on perustettu ma. virka työllisyys-kotoutumiskoordinaattorille.</p> <p>Ma. vapaa-aikaohjaaja, jonka vastuulla on matalan kynnyksen liikunta-, kulttuuri- ja järjestöyhteistyö, on tehnyt hyvää työtä tämän vuoden. Vesannolla järjestetään paljon tapahtumia, pieniä ja isoja, jotka vahvistavat yhteisöllisyyttä ja ovat näin osallistamaan ehkäisemässä myös syrjäytymistä.</p> <p>Vesannon varhaiskasvatus järjestää riittävästi varhaiskasvatuspaikkoja perheiden tarpeiden mukaan. Varhaiskasvatuksessa vanhempainillat, hakukahvit ym. tapahtumat ja tempaukset pyrkivät tuomaan perheitä yhteen ja vähentämään syrjäytymisen kokemuksia ja samalla lisäämään osallisuuden tunnetta.</p> <p>Kuntaan muuttajia olisi, mutta asuminen on muodostunut kipupisteeksi koska sopivia koteja ei muuttajille ole löytynyt eikä sitä ole kyetty riittävästi kehittämään.</p> <p>Työllisyys- ja kotoutumiskoordinaattori, kunnanjohtaja, työllisyysalueen työntekijä ja SavoGrown elinkeinoasiantuntija muodostavat tiimin, jonka avulla pureudutaan aktiivisesti työttömyyteen ja sen vähentämiseen ja sitä kautta toiveissa on, että työllä olisi vaikutusta vaikutettua kuntalaisten hyvinvointiin sekä kunnan talouteen.</p> <p>Eri toimialat, varsinkin varhaiskasvatus, ottaa mielellään vastaan mm. opiskelijoita, kuntoutustuen piirissä olevia, TET- harjoittelijoita ja suomen kielen opiskelijoita.</p>
<p>Päihdetyö Päihdekuntoutujan itsenäinen selviäminen</p>	<p>1. Etsivä työ, riskien tunnistaminen ja tuki riittävän varhaisessa vaiheessa 2. Riittävät avokuntoutuspalvelut; Neuvonta ja ohjaus, kotikäynnit ja vastaanotto. 3. Riittävät määrärahat ja resurssit selviämishoitoon, päihdekuntoutukseen ja tukijaksoille.</p>	<p>Päävastuu hyvinvointialueella. Ennaltaehkäisevän päihdetyön toteuttaa hyvinvointialueen työntekijä monessa kunnassa. Joitakin kohtaamisia ja ryhmiä on ollut.</p> <p>Kunnat jatkossa "edunvalvojan" roolissa huolehtimassa, että oman kunnan alueella riittävät palvelut toteutuvat.</p>

Liikunta ja elintavat	Kunnan järjestämän ravitsemus- ja liikuntaneuvonta	Vuonna 2025 järjestetty paljon matalan kynnyksen liikuntaa. Jal-kauduttu kyliin. Ostettu ravitsemusneuvontaa ulkopuolelta. Tämä on kovin pidetty toimintamuoto.
	Yhteisöllinen ruokailu päivävapaalla oleville	Yhteisöllistä ruokailua suunniteltiin, mutta se kokeilu ei saanut tuulta alleen. Se oli tarkoitus järjestää koululla, mutta koulujen ruokailuajat ja keittiön toiminta eivät soveltuneet tähän. Tämän jälkeen hävikkiruoka mennyt Helluntaiseurakunnalle, joka on järjestänyt ruoan jakoa sekä myös yhteisöllisiä ruokailuja.
Seniorit		
Hyvä ikääntyminen, vaikuttavat palvelut, ikäystävällisyys ja osallisuuden lisääntyminen.	Päiväkeskustoiminta ja yhteisöllinen ruokailu Ravitsemusasiantuntijoiden vierailut	Yhteisöllistä ruokailua kokeiltu kunnan puolella, mutta toimintaa ei saatu vakiinnutettua omaksi toiminnaksi. Tällä hetkellä kouluruokailusta ylijäänyt ruoka jaetaan helluntaiseurakunnan toimesta seurakunnan tiloissa. Hyvinvointialue järjestää päiväkeskustoimintaa, kunnan toimijat vierailevat säännöllisesti toiminnassa.
Omassa kodissa asuminen	Omaishoitajien hyvinvoinnin tukeminen Omaishoitosopimuksen ulkopuolella päivittäin sitovaa hoitotyötä tekevien omaisten tukeminen	Kunnan hyvinvointia edistävät (mm. kirjasto- ja kulttuuri- sekä liikunta) palvelut kaikkien käytössä, samoin kolmannen sektorin järjestämät toiminnot ja tapahtumat.
Mahdollisuus itsenäiseen asiointiin ja osallisuuteen	Kuljetuspalvelujen sekä lähiympäristöön vietävien palvelujen lisääminen. Neuvonta ja ohjaus asiointipalvelujen käyttöön ja sähköiseen asiointiin.	Kasvatus- ja koulutuslautakunta järjestää asiointiliikennevuorot viikoittain joka kylälle. Kunnassa otettu käyttöön Commu-sovellus, mitä kautta jokainen tarjota apuaan tai pyytää apua (esim. kimppakyydit).
Ympäristö ja asuminen		
Vesannon alueen ulkoliikuntapaikat. Retkeilyreittien ja niihin liittyvien rakenteiden kunnossapito, parantaminen ja reittejä koskevan tiedotuksen pitäminen ajan tasalla.	Kuntoportaatt tulossa v. 2022 aikana, jos rahoitus järjestyy	Kuntoportaatt valmistuneet talkootyön voimin 2022. Mukana rakennustalkoissa oli yksityishenkilöitä ja yhdistysaktiiveja, rakennuttajana ja hankkeen vetäjänä toimi Vesannon Lions club (nykyinen HyVe ry). Rahoitus järjestyi Kehittämisyhdistys Mansikka ry:n kautta. Lisäksi valmistunut ulkokuntosali yhtenäiskoulun pihan välittömään läheisyyteen. Ulkokuntosalia hyödynnetään myös yhtenäiskoulun liikunnanopetuksessa.
	Pump Track- rata valmistuu v. 2022.	Valmistunut 2022 tukemaan lasten ja nuorten liikunnallista vapaa-aikaa. Kunnan nuoriso- ja liikuntapalveluiden lisäksi rahoitukseen osallistuivat lukuisat vesantolaiset yhdistykset ja yritykset sekä yksityishenkilöt. Rata ollut kovassa käytössä.
	Kunnan talousarviossa varattu joka vuosi rahoitusta polkujen ja reittien kunnostamiseen.	Toteutunut.
	Kiertotalouden ja kestävä kehityksen hankkeet Energiatehokkuus Polut, reitit ja rannat hyvään kuntoon seuraavan kuuden vuoden aikana.	Sydänmaan puisto valmistunut 2025 syksyllä. Puiston rakentamisen yhteydessä huomioitu kiertotaloutta (ekologiset vessat). Lisäksi puistossa huomioitu yhteisöllisyys muun muassa oleskelualueiden näkökulmasta huomioiden eri käyttäjäryhmät, mikä osaltaan vähentää tarvetta jatkossa uusille rakenteille. Retkeilyreitit jäissä. Kunnan liikuntareittejä parannettu vuosittain, mutta matkailijoita vetävää retkeilyreittiä ei ole saatu aikaan. Nyt 2025 lopussa siihen suunnitelmaa.

Kansanterveyttä metsästä -toimintamalli	Arkiliikunnan lisääntymisen myötä metsässä liikkumisen sivuvirtana voidaan hyödyntää kansanterveydellisesti tärkeiden elintarvikkeiden saatuutta samalla kertaa. Muistutaan, kuinka levollisella metsäretkellä voidaan samalla poimia hyvää oloa myös lautaselle: marjastamalla ja sienestämällä, ilman suuria suorituspaineita, tietysti.	Lähiluontoa on hyödynnetty oppimisympäristönä sekä hyvinvoinnin lähteenä varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa monipuolisesti. Varsinkin alle kouluikäiset lapset ulkoilevat päivittäin ja retkeilevät lähiluonnossa ja metsässä viikoittain. Retket kirjastoon, seurakuntakodille, kunnantalolle, Sydänmaan puistoon ym. tehdään kävellen. Sadonkorjuujuhlista maistellaan paikallista satoa ja syksyisin eri ryhmät tekevät mm. marjanpoimintaretkiä lähimetsiin. Poimituista marjoista lapset leipovat maukasta ja terveellisiä herkkuja. Vaikka varsinaista Kansanterveyttä metsästä -toimintamallia ei ole saatu juurrutettua toistaiseksi muille toimialoille, metsäluonnon terveysvaikutukset nähdään myönteisinä ja metsäliikuntaa on nostettu jälleen vahvemmin esiin vuoden 2025 aikana vapaa-aikaohjaajan toimesta.
Kulkuväylien ja teiden turvallisuuden parantaminen. Esteettömyyden lisääminen	Asfaltointien ja katuvalaistuksen parantaminen. Liukkauden torjunnan tehostaminen.	Katuvalaistusta parannettu vaihtamalla entiset valot led -valoihin. Esteettömyys huomioitu kaikessa uudessa rakentamisessa (mm. koulu, Sydänmaan puisto). Palveluyhtiö Viisarit huomioi osaltaan liukkauden torjuntaa kunnan teillä. Vanhus- ja vammaisneuvosto on jakanut liukuesteitä vuosittain yli 65-vuotiaille kuntalaisille tukemaan pystyissä pysymistä liukkaiden keliä aikana.
Kulkuväylien ja teiden turvallisuuden parantaminen. Esteettömyyden lisääminen	Liikenneympyröitä esim. Oinaskylän ja Keskustien välille, Toripihan luo. Sonkarintien ja Keskustien risteuksen turvallisuuden parantaminen.	Ei ole toteutunut. Liikenneympyrän rakentaminen ei ole pelkätään kunnan päätettävissä vaan Pohjois-Savon ELY-keskus vastaa osaltaan suunnittelusta ja rahoituksesta.
	Nopeuksien hidastaminen Keskustiellä ja Koulutiellä.	Hidasteiden rakentaminen ei ole ollut mahdollista raskaan liikenteen sekä aurausten vuoksi. Nopeusrajoitusten madaltamisella ei ole onnistuttu poistamaan ajoittaista "kaahausta". Poliisin resurssit reuna-alueilla ovat riittämättömät eivätkä riitä muuhun kuin keskitettyihin valvontoihin.
	Esteettömyys huomioidaan rakentamisvaiheessa ja peruskorjauksia tehdessä.	Toteutunut.
Osallisuus		
Strategia-osassa mainittuja osallisuustavoitteita konkreettisesti tavoitteiksi huomioiden yhdenvertaisuus, tasa-arvo, itsemääräämisoikeus.	Asiat kuntalaisten tietoon hyvissä ajoin jo ennen päätöskokouksia -> kokousasiat julkisuuteen tehokkaammin kuin kunnan verkkosivuilla -> jokaisen päättäjän ja viranhaltijan asia	Päättäjät tiedottavat hallitukseen tulevista asioista ennen kokousta sekä päätetyistä asioista kokouksen jälkeen. Sosiaalisessa mediassa tiedotus tavoittaa kuntalaiset nopeasti ja laajasti. Kunnanjohtaja tiedottaa työntekijöitä kokouksen jälkeen.
	Nuorisovaltuuston edustaja hallitukseen ja valtuustoon	Ei toteutunut.
	Kaikkiin työryhmiin kuntalaisten edustaja	Ei toteutunut täysin. Ennakkovaikutusten arvioinnissa kuntalaisten edustus toteutunut osittain. Tähän on hyvä saada kevyempi työväline -> ehkä myös sähköinen osallistaminen.
	Vanhus- ja vammaisneuvosto näkyvämmäksi	Osallistunut Vesannon kunnan ikäpoliittisen ohjelman päivittämiseen, seuraa ohjelman tavoitteiden toteutumista. Mukana erilaisten tapahtumien toteuttamisessa sekä muun muassa liikuntapaikkojen käytön edistämässä.

	OSPA -hankkeen toiminta eli kirkko-pankki-kunta yhteistyö.	01/21–05/25 Vesanto oli pilottikuntana Mansikka ry:n OSPA -hankkeessa tavoitteenaan tiivistää ki-Pa-Ku -yhteistyötä. Hanke poiki Henkkarit kaikille -kampanjan, jonka ideana oli helpottaa henkilöllisyystodistuksen hankintaa järjestämällä pop up -valokuvauspäivä ja yhteiskuljetus lupapalveluihin toiselle paikkakunnalle. Henkilöllisyystodistuksen myötä asukkaat pystyivät hankkimaan sähköiset pankkitunnukset. Näin mahdollistettiin monille asukkaille pankkitunnusten ja sähköisten palvelujen käyttöönotto. Kampanja on levinnyt hyvänä käytäntönä myös muihin kuntiin ja maakuntiin ja palkittiin digi- ja väestötietoviraston Vuoden digitukitekona 2024. Ki-Pa-Ku jatkoi vielä seuraavassa, Osallisuus kuuluu kaikille-hankkeessa, mutta hankkeen lyhyt kesto ja pankin poisjäänti haastoi prosessimaista kehittämistä.
Järjestösuunnitelma		
Yhteistyön tavat	Säännölliset järjestöillat kunnan kanssa -> kuulumiset, tulevat tapahtumat, toiveet puolin ja toisin	Toteutuneet. Järjestöilloissa käsitelty mm. tulevia tapahtumia ja hankkeita, järjestöjen näkemyksiä ja ehdotuksia sekä toiveita sekä kehitetty tapoja parantaa kunnan ja järjestöjen välistä yhteistyötä.
	Järjestöt mukaan eri toimintojen suunnitteluun ja toteutukseen.	On otettu, varsinkin 2025, kun ma työntekijä, jolla tämä vastuulla.

4. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Vesannon HYTE-kerroin on vertailukuntien korkeimpia, mikä kertoo **onnistuneesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eteen tehdystä työstä**. Hyvinvointityö on ollut vaikuttavaa ja monialaista, mutta jatkossa sen rakenteita on tarpeen vahvistaa entisestään. Tämä on merkittävä vahvuus, joka osoittaa, että kunnassa on onnistuttu rakentamaan toimivat rakenteet ja yhteistyökäytännöt hyvinvoinnin tukemiseksi. Kunnan eri hallintokunnat, paikalliset yhdistykset, järjestöt, yritykset ja muut toimijat tekevät laajaa ja monipuolista HYTE-työtä, joka näkyy arjen tasolla konkreettisina tekoina ja palveluina. Tämä **yhteisölähtöinen toimintatapa on Vesannon keskeinen voimavara** ja selittää monien hyvinvointi-indikaattorien myönteistä kehitystä.

Hyvinvointityön rakenteita on kuitenkin tarpeen vahvistaa edelleen. Keskeiseksi **kehittämiskohdeksi** nousee poikkihallinnollisen yhteistyön syventäminen ja yhteisten tavoitteiden kirkastaminen, jotta resurssit kohdentuvat mahdollisimman tehokkaasti. HYTE-kertoimen tuomaa lisärahoitusta on suositeltavaa suunnata erityisesti **ennaltaehkäiseviin toimiin**, joilla voidaan tukea väestön hyvinvointia pitkällä aikavälillä. Lisäksi hyvinvointityön vaikutuksia on tärkeää seurata järjestelmällisesti, jotta toimenpiteiden vaikuttavuutta voidaan arvioida ja kehittämistä ohjata tietoperustaisesti.

Vesannon väestökehitys on viime vuosina ollut laskeva, ja väestön ikääntyminen sekä pienituloisuuden kasvu muodostavat **merkittäviä haasteita kunnan elinvoimalle**. Alhainen äänestysaktiivisuus kertoo osaltaan osallisuuden ja yhteisöllisyyden heikkenemisestä. Nämä tekijät yhdessä heijastelevat kunnan tulevaisuuden kehitykseen sekä palvelutarpeisiin. Väestökehityksen suuntaa voidaan pyrkiä kääntämään vahvistamalla asumisen ja etätyön mahdollisuuksia. Vesannon vahvuuksia ovat rauhallinen elinympäristö ja hyvät etätyön edellytykset, joita voidaan hyödyntää houkutellessa uusia asukkaita. Kotoutumisen ja monimuotoisuuden tukeminen sekä osallistumisen ja vaikuttamisen kanavien kehittäminen lisäävät yhteisöllisyyttä ja vahvistavat kunnan sosiaalista pääomaa. Näin voidaan tukea sekä väestön pysyvyyttä että uusien asukkaiden kiinnittymistä kuntaan.

Lapsiperheiden palveluissa näkyy haasteita neuvolapalvelujen saatavuudessa, lastensuojelun avoimuuden asiakkuuksien kasvussa ja harrastusmahdollisuuksien saavutettavuudessa. Nämä voivat heijastaa perheiden kuormittuneisuutta sekä hyvinvointialueuudistuksen jälkeisiä resurssoinnin haasteita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi kunnassa on tärkeää ylläpitää ja kehittää harrastusmahdollisuuksia yhteistyössä kunnan, kolmannen sektorin ja paikallisten toimijoiden kanssa. Ryhmähenkeä vahvistava ja kiusaamista ehkäisevä toiminta, kuten kouluvalmentajamalli, tukee lasten ja nuorten sosiaalista hyvinvointia. **Panostaminen varhaiseen tukeen ja perheiden arjen sujuvuuteen on keskeinen osa ennaltaehkäisevää työtä**, samoin kuin tiivis yhteistyö hyvinvointialueen toimijoiden kanssa palvelujen saumattomuuden varmistamiseksi.

Nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnissa korostuvat mielekkään tekemisen ja yhteisöllisyyden puute sekä mielenterveyden haasteet. Toisaalta Vesannon nuorisotyöttömyys on vertailukunnista alhaisin ja laskeva, mikä kertoo onnistuneista työllistymisen tukitoimista. Keskeistä on jatkossakin

riskiryhmien tunnistaminen ja **kohdennettu tuki niille nuorille, joilla on opiskelun tai työkyvyn haasteita**. Etsivän nuorisotyön, oppilashuollon ja vapaa-ajan toimijoiden resurssien vahvistaminen sekä yhteistyön lisääminen ovat tässä avainasemassa. Matalan kynnyksen ryhmätoiminta ja keskusteluapu tarjoavat turvallisen ympäristön käsitellä hyvinvointiin liittyviä asioita. Nuorten osallisuuden vahvistaminen päätöksenteossa lisää heidän kiinnittymistään ja kokemusta merkityksellisyydestä omassa kotikunnassa.

Työikäisten hyvinvoinnin haasteita ovat korkea työkyvyttömyyseläkeosuus ja lisääntyvät tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä mielenterveysongelmien lisääntyminen. Nämä haastavat työvoiman saataavuutta ja kunnan elinvoimaa, mutta myös näkyvät lisääntyneenä palveluntarpeena sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. **Työkyvyn tukeminen ennaltaehkäisevästi on keskeistä**: kunnan ja alueen muiden toimijoiden järjestämien liikunta- ja hyvinvointipalveluiden kehittäminen ja saavutettavuuden parantaminen voivat ehkäistä sairauksia ja tukea työssä jaksamista. Samalla voidaan lisätä yhteisöllisyyttä ja vähentää syrjäytymisen riskiä ja yksinäisyyden tunteen kokemusta. Yhteistyötä yhdistysten, järjestöjen ja hyvinvointialueen kanssa tulisi tiivistää, jotta työikäisille voidaan tarjota kokonaisvaltaista tukea hyvinvointiin ja työkykyyn.

Vesannon **ikäihmisillä** esiintyy haasteita erityisesti lääkäripalveluiden saatavuudessa, pienituloisuudessa ja omaishoidon tuen vähenemisessä. Ikääntyneiden määrän kasvaessa nämä tekijät korostuvat entisestään ja vaikuttavat merkittävästi koettuun hyvinvointiin ja elämänlaatuun. **Yhteisölliset kohtaamispaikat ja monipuoliset aktiviteetit lisäävät kotona asumisen mielekkyyttä ja ehkäisevät yksinäisyyttä**. Pienituloisuuden vaikutukset tulee tunnistaa hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyön suunnittelussa, ja resursseja kohdentaa erityisesti niille ryhmille, jotka ovat haavoittuvimmassa asemassa. Hyvinvointialueen, kunnan alueella toimivien yksityisten palveluntuottajien sekä kunnan välinen yhteistyö on keskeistä, jotta palveluketjut toimivat sujuvasti ja tukevat ikäihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Vesannon hyvinvointityön keskeinen vahvuus on laaja ja moniulotteinen yhteistyö, jonka merkitys korostuu entisestään tulevaisuudessa. Kunnan eri hallintokunnat, yhdistykset, yritykset, seurakunta, järjestöt ja vapaaehtoiset toimivat tässä tiiviissä yhteistyössä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tämä yhteisölähtöinen toimintamalli vahvistaa paikallisidentiteettiä, lisää osallisuutta ja tekee Vesannosta resilientin, yhdessä kehittävän kunnan. Ennaltaehkäisevän työn vahvistaminen, poikkihallinnollinen yhteistyö ja kuntalaisten osallistumisen monipuolistaminen ovat jatkossakin avainasemassa kestäväen hyvinvoinnin ja elinvoiman rakentamisessa.

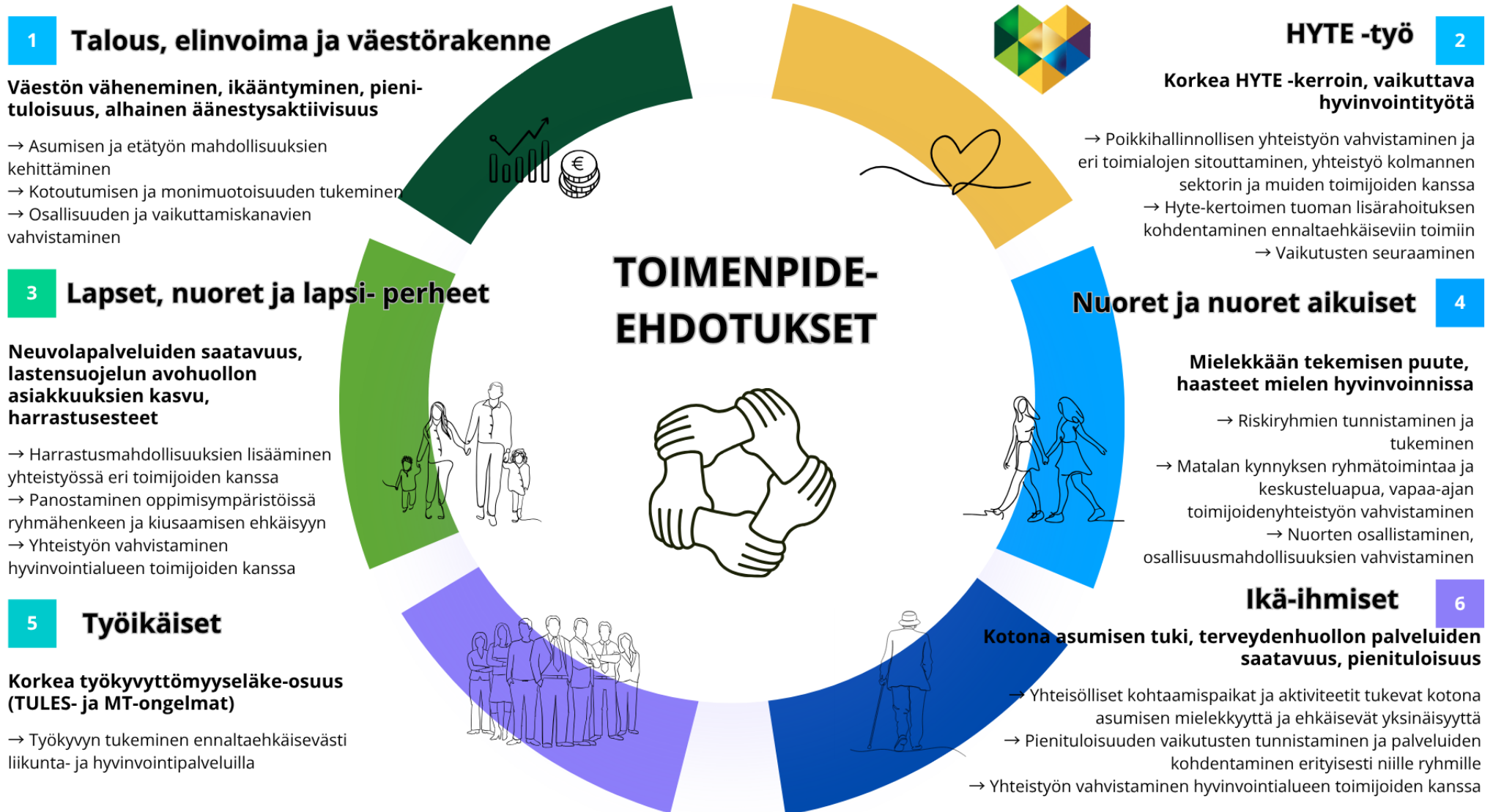

Mitä on Vesannon voima?

Voimavaroja ja vahvuuksia, jotka jo nyt näkyvät arjessa ja vahvistavat kunnan hyvinvointia

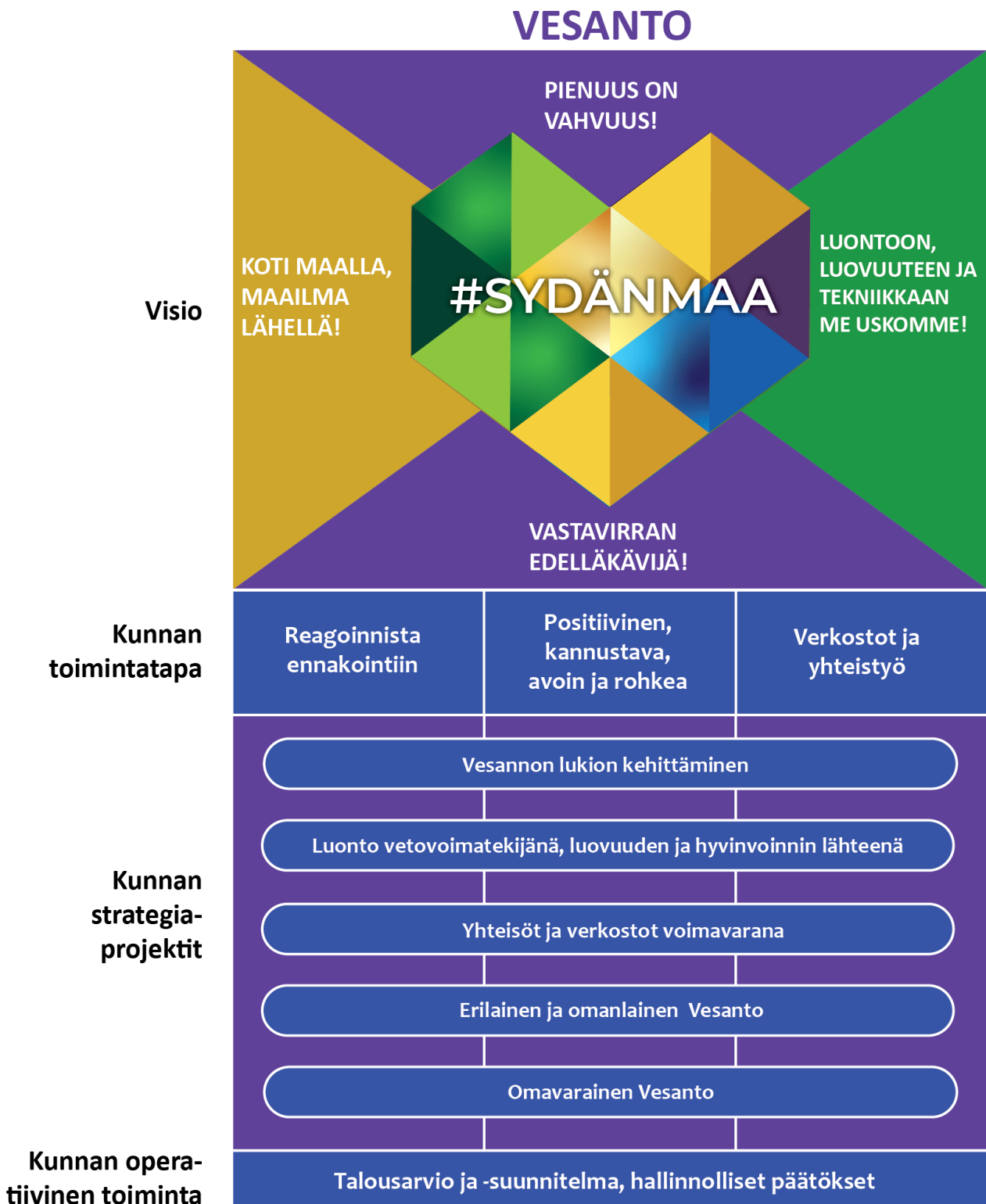
- Korkea HYTE-kerroin kertoo vaikuttavasta ja monialaisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työstä.
- Hyvin toimivat peruspalvelut - varhaiskasvatus, perusopetus, lukiokoulutus, liikunta-, kulttuuri-, kirjasto- ja vapaa-ajan palvelut - muodostavat hyvinvoinnin perustan.
- Laaja ja tiivis yhteistyöverkosto – kunta, yhdistykset, järjestöt, yritykset, seurakunta ja muut vapaaehtoiset toimijat tekevät aktiivisesti yhteistä HYTE-työtä täydentäen palveluita ja kuntalaisten arjen tukemista.
- Yhteisölähtöinen toimintakulttuuri vahvistaa osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja kuntalaisten omaehtoista hyvinvointia.
- Rauhallinen, turvallinen elinympäristö tarjoaa vetovoimatekijöitä uusien asukkaiden houkuttelemiseksi.
- Monipuoliset harrastus- ja vapaa-ajan mahdollisuudet tukevat kaikkien ikäryhmien hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä.
- Pitkäjänteinen ennaltaehkäisevä työ näkyy monissa indikaattoreissa myönteisenä kehityssuuntana.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025 - 2029

5. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

6. Hyvinvointisuunnitelma 2025–2029

TURVALLINEN VESANTO – hyvinvointia mielelle, keholle ja yhteisölle			
1. MIELEN HYVINVOINTI – TURVALLINEN MIELI			
Jokaisella vesantolaisella on mahdollisuus tulla kuulluksi, saada tukea ajoissa ja kokea merkityksellisyyttä arjessaan.			
Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutahot	Arviointi
Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tuetaan varhaisella yhteistyöllä ja riittävillä palveluilla	Syvennetään oppilas- ja opiskeluhuollon yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa - yhteiset toimintamallit, varhainen tuki, yhteiset koulutukset	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori-koulutusjohtaja	Tukipalvelujen toteutuminen
	Vahvistetaan oppimisen tukea - pätevä henkilöstö, jatkuva kouluttautuminen ja osaamisen jakaminen	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori-koulutusjohtaja	Pätevät erityisopettajat, kouluun kiinnittymisen mallin mukaisen toiminnan säännöllisyys
	Tiivistetään yhteistyötä perheiden kanssa (esim. vanhempainillat, hyvinvointifoorumit, yhteisölliset tapahtumat)	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori-koulutusjohtaja, varhaiskasvatusjohtaja	Toteutuneet tapaamiset, asiakastytyväisyyskysely
Nuorilla on mahdollisuuksia rakentaa tulevaisuutta Vesannolla. Kukaan ei jää yksin opintojen, työn tai työttömyyden keskelle. Mielen hyvinvointi ja elämänhallinta vahvistuvat yhteisöllisyyden ja työn/opiskelun sekä vapaa-ajan tukiverkkojen kautta	Vakiinnutetaan nuorison hyvinvointitiimin toiminta	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori- koulutusjohtaja, nuorison hyvinvointitiimi	Kyselyt, kouluterveyskysely/ koettu positiivinen mielenterveys
	Vahvistetaan kouluvalmentajan roolia oppimisyhteisöissä yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistajana	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori- koulutusjohtaja, nuorisotiimi	Osallisuustapahtumien määrä, kyselyt
	Tarjotaan nuorille itselleen mielekästä tekemistä	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori- koulutusjohtaja, nuorisotiimi	Nuorisotilojen käyttöaste ja toimintatunnit, toimintaan osallistuneiden nuorten määrä
Työikäiset voivat hyvin ja kokevat työn ja vapaa-ajan tasapainon tukevan mielenterveyttä	Tarjotaan keskusteluapua ja matalan kynnyksen ohjausta sekä tukea yhteistyössä järjestöjen, seurakunnan ja muiden toimijoiden kanssa	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kulttuuri- ja liikuntasihteerit	Ohjausten määrä
	Vahvistetaan työhyvinvointia sekä palautumista tukevia toimintoja	Kunnanhallitus, kunnanjohtaja, vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja	Kyselyt

Jokaisella ikääntyneellä on mahdollisuus osallistua, tulla kohdatuksi ja kokea elämäniloa. Yksinäisyyttä ehkäistään ja arjen turvallisuus varmistetaan.	Tarjotaan mahdollisuuksia vapaamuotoiseen kohtaamiseen, sekä keskustelu- ja vertaistukiryhmiä	vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, kolmas sektori	Ryhmien määrä, osallistujien määrä, kohdattujen määrä
	Varmistetaan palveluiden saavutettavuus	Kunnanhallitus, kunnanjohtaja	Kyselyt
2. FYYSINEN HYVINVOINTI – TURVALLINEN ARKI			
Vesantolaisilla on mahdollisuus liikkua, harrastaa ja ylläpitää fyysistä hyvinvointiaan turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä.			
Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Arviointi
Kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus liikkua ja harrastaa turvallisessa ympäristössä	Ylläpidetään luonto- ja metsäliikuntaa sekä metsämörri-toimintaa varhaiskasvatuksessa	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori-koulutusjohtaja, varhaiskasvatusjohtaja	Luonto- ja metsäliikunnan säännöllisyys
	Kehitetään välituntitoimintaa yhteistyössä koulun, liikuntatoimen ja nuorisotyön kanssa	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori-koulutusjohtaja	Toteutunut välituntitoiminta
	Parannetaan liikuntavälineistön ja liikuntaympäristöjen saavutettavuutta (lainattava välineistö, lähiliikuntapaikat)	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, elinvoimalautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, asumis- ja ympäristöjohtaja	Liikuntapaikkojen käyttöaste, lainattujen välineiden käyttöaste
Työkäisillä on mahdollisuus ylläpitää fyysistä toimintakykyä ja arjen aktiivisuutta.	Hyödynnetään kirjastoa ja vapaa-aikatoimeja yhteisinä hyvinvointipalveluina (esim. liikkuvälineiden lainaus).	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kirjastonjohtaja	Välinelainauksen määrä
	Yhteisöllisten liikunta- ja hyvinvointitapahtumien kohdentaminen työkäisille säännöllisen työajan ulkopuolella	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kulttuuri- ja liikuntasihteerit	Tapahtumien määrä, osallistujien määrä
	Omaehtoisen liikkumisen tukeminen - liikunta-alueiden kunnossapito ja kehittäminen, työkäisten aktiivointi omaehtoiseen liikkumiseen ja hyvinvoinnista huolehtimiseen	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kulttuuri- ja liikuntasihteerit	Aktivoitujen määrä
	Palveluiden saatavuudesta huolehtiminen myös kylillä	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kulttuuri- ja liikuntasihteerit	Kylien tapahtumien määrä, osallistujien määrä

Ikäihmisillä on turvalliset ja esteettömät mahdollisuudet liikkua ja osallistua.	Tarjotaan ohjattua liikuntaa ja ulkoilutoimintaa	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kulttuuri- ja liikuntasiahteri	Ohjatun liikunnan ja osallistujien määrä
	Hyödynnetään kirjaston ja vapaa-aikatoimen palveluita	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kirjastonjohtaja	Kävijämäärät, lainausmäärät, kyselyt
Vesantolaisten yhteisen tekemisen vahvistaminen	Avustusten jakaminen järjestöille, yhdistyksille ja muille toimijoille, avustusten kohdentaminen tuemaan hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen tavoitteita	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, vapaa-aikatiimi	Avustusten hakijoiden määrä, eurosummat, avustuksen kohdentuminen
3. YHTEISÖLLINEN HYVINVOINTI – TURVALLINEN YHTEISÖ Vesanto on yhteisö, jossa jokainen tuntee kuuluvansa joukkoon. Osallisuus, luottamus ja vuorovaikutus vahvistavat sosiaalista turvallisuutta ja hyvinvointia.			
Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Arviointi
Lapsilla ja nuorilla on turvallinen ja yhteisöllinen kasvuympäristö	Nuorisovaltuuston toiminnan vahvistaminen	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori-koulutusjohtaja, nuorisotiimi	Nuorisovaltuustotoiminnan säännöllisyys
	Kiusaamisen ehkäisyyn kohdentuvat toimenpiteet	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori-koulutusjohtaja, nuorisotiimi	Kouluterveys- ja KiVa -kyselyt
	Säännöllisen ohjatun yhteisöllisen toiminnan järjestäminen (esim. nuorisokahvilat)	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori-koulutusjohtaja, nuorisotiimi	Nuorisotilojen käyttöaste ja toimintatunnit, toimintaan osallistuneiden nuorten määrä
Työkäiset kokevat kuuluvansa yhteisöön ja luottavat paikallisiin palveluihin	Palveluiden turvaaminen (kunnan palvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut, yritysten järjestämät palvelut)	Kunnanhallitus, kunnanjohtaja	Palveluiden saatavuus kunnassa, vaihtoehtoiset palvelut

	Järjestötoiminnan ja vapaaehtoistoimijoiden tukeminen, kiittäminen. Konkreettisen avun tarjoaminen kolmannelle sektorille.	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kulttuuri- ja liikuntas sihteeri	Konkreettisten kiitosten määrä ja laatu
Ikäihmiset kokevat osallisuutta ja voivat osallistua paikalliseen toimintaan	Kehitetään Vesannon Valon toimintaa kunnan olohuoneena	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kulttuuri- ja liikuntas sihteeri	Talon käyttöaste
	Vahvistetaan kylätoimintaa ja yhteisöllisiä tapahtumia	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kulttuuri- ja liikuntas sihteeri	Kylätapahtumien määrä, osallistujien määrä
	Asiointikiyytien turvaaminen	Kasvatus- ja koulutuslautakunta, hallinnollinen rehtori-koulutusjohtaja	Toteutuneet asiointikiyydit
Vesantolaiset kokevat yhteisönsä turvalliseksi ja osalliseksi, ja erilaisuuden hyväksyntä vahvistuu	Kyliin ja yhdistyksiin jalkautuminen, yhteistyön tiivistäminen paikallisten toimijoiden kanssa	Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta, hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kulttuuri- ja liikuntas sihteeri	Kyläkäyntien määrä, yhteiset tapaamiset
	Yhdenvertaisuuden edistäminen kaikissa kunnan toiminnoissa	Koko yhteisö	Kyselyt
	Commun käytön vahvistaminen, tiedottaminen Commun hyödyistä	Koko yhteisö	Commun käyttöaste
	Kunnan viestinnän ja tiedotuksen kehittäminen	hyvinvointi- ja viestintäjohtaja, kunnanjohtaja, kunnanhallitus	Kyselyt
	Yhteistyö hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa turvallisuuteen liittyen - riittävät sote- ja pelastuspalvelut, varautuminen	Lautakunnat, kunnanhallitus, kunnanjohtaja, kolmas sektori	Itsearviointi

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

7. Suunnitelman laatijat

8. Suunnitelman hyväksyminen

Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunta

Kunnanhallitus

Kunnanvaltuusto